

MODULUL 2. POEZIA

POEZIA EPICĂ

Iepurele, ogarul și copoiul de Grigore Alexandrescu

LIMBĂ ȘI COMUNICARE
Textul informativ

POEZIA LIRICĂ

Pe lângă plopii fără soț... de Mihai Eminescu

LIMBĂ ȘI COMUNICARE
Proiectul

STUDIUL CRITIC

Eminescu și poeziile lui de Titu Maiorescu

LIMBĂ ȘI COMUNICARE
Textul argumentativ

TEXTUL EPISTOLAR

Dulcea mea amică

- scrisoare a lui Mihai Eminescu către Veronica Micle

Tablouri biblice (Versuri de Abecedar) de Tudor Arghezi

LIMBĂ ȘI COMUNICARE
Relațiile lexico-semantică

După melci de Ion Barbu

LIMBĂ ȘI COMUNICARE
Interviul de angajare

Evoluția poeziei în literatura română

Test de evaluare

Notă biobibliografică

Grigore Alexandrescu (1810-1885), poet și prozator. Studiază limba greacă la Târgoviște, apoi vine la București, unde urmează cursuri de franceză. Citește cu pasiune și cunoaște în original pe autorii greci, vechi și moderni, precum și literatura franceză clasică și contemporană. În anii școlii face dovada unei memorii ieșite din comun.

Publică traduceri din scriitorii francezi, dar și poezii originale, îndeosebi fabule, elegii și epistole.

În anul 1842, alături de prietenul său Ion Ghica, face o călătorie la mănăstirile din Oltenia. Impresiile sunt sintetizate într-un **Memorial de călătorie**, care constituie și o sursă de inspirație pentru poezii de factură romantică. În același an se publică la Iași o ediție completă a poeziilor sale de până atunci: epistole, meditații, elegii, fabule, epigrame, traduceri.

Sub domnia lui Gheorghe Bibescu, se bucură de protecția domnitorului, ia parte la mișcarea literară și politică. În anul 1863 îi apare o ediție completă a operelor sale, volumul **Meditații, elegii, epistole, satire și fabule**. În aceeași vreme e lovit de o crudă boală care nu-i mai lasă decât rare momente de limpezime a minții până la stingerea din viață.

POEZIA EPICĂ

ÎNAINTE DE TEXT

1. Buna funcționare a justiției este una dintre temeliile oricărui stat de drept. Un cunoscut dicton latin privitor la ideea de justiție este următorul: *Fiat iustitia, pereat mundus* (*Să se facă dreptate, chiar dacă ar fi să piară lumea*). Argumentează-ți punctul de vedere în legătură cu această maximă.
2. În constituția României unul dintre articole este formulat astfel: *Nimeni nu este mai presus de lege*. Comentează conținutul acestui articol.
3. Explică în ce măsură, după opinia ta, articolul de mai sus din constituție este respectat în societatea românească de astăzi.

IEPURELE, OGARUL ȘI COPOIUL

de Grigore Alexandrescu

*Calitățile noastre cele mai lăudate
Ne sunt ades în lume drept crime reproșate;
Aceasta se întâmplă de câte ori prin ele
Oprim executarea intențiilor rele.*

Iepurele odată

Fu tras la judecată

*De un ogar. În tufe atuncea prezida
Copoiul, și sentințe fără apel el da.*

Ogarul către el așa se adresă

Și-n limba lui strigă:

*„O, tu ce prezidezi senatul cel câinesc,
Te rog să mă ascuți: eu viu să jeluiesc*

De acest ticălos,

Ce sufletul mi-a scos.

Căci vrând a-l întâlni, pe deal sau pe câmpii,

El fuge parc-ar fi gonit de vijelii;

Ș-apoi n-aleargă drept,

Cu el să poți da piept,

Ci merge tot cotiș

Și sare curmeziș:

C-un cuvânt, n-are pas, nici umblet creștinesc.

Dar ce să mai vorbesc,

Când chiar măria ta, d-o fi cum am aflat,

Ai fost adeseaori de dânsul înșelat?”

„Destul, lătră atunci copoiul cafeniu;

Pe el nici îl ascult, purtările le știu,

Orice pentru el crez, și iată-l osândit

Să fie jupuit.

Carnea va rămânea pentru judecător,

Iar labele vor fi pentru jeluitor.”

Poezie epică – poezie cu subiect narativ. Specii ale genului epic, în versuri, sunt: fabula, balada, poemul eroic, legenda, epopeea. În mod frecvent poeziile epice cuprind secvențe în care este prezentat schimbul de replici dintre personaje.

Fabulă – specie a genului epic, în versuri sau în proză, care satirizează anumite forme de comportament sau trăsături caracterologice, cu o finalitate morală exprimată explicit sau implicit.

Fabula are două părți. În cea dintâi, partea narativă, se prezintă o povestire de obicei din lumea animalelor, care este întotdeauna o alegorie. Partea a doua este o învățătură ce se desprinde din narațiune și care constituie morala fabulei. Morala poate fi așezată la începutul sau sfârșitul narațiunii. Ea poate lipsi uneori din fabulă, mai ales când se deduce cu ușurință din narațiunea alegorică.

Alegorie – în sens larg, plasmuire sau imagine determinată de substituție. Alegoria este o categorie a metaforei care impune lectura la cel puțin două niveluri ale textului: cel al sensurilor proprii și cel al sensurilor figurate. În rândul metaforelor alegorice se înscrie și fabula.

DICȚIONAR EXPLICATIV

ogar, s.m. – câine de vânătoare cu botul lung, cu corpul înalt, subțire și svelt, cu picioare lungi, foarte iute la fugă

copoi, s.m. – câine de vânătoare de talie mare, care urmărește vânatul după miros

SUGESTII PENTRU INTERPRETAREA TEXTULUI

Fabula *Iepurele, ogarul și copoiul*, de Grigore Alexandrescu, a fost publicată în ultimul volum antum al autorului, intitulat *Meditații, elegii, epistole, satire și fabule* (1863).

În mod atipic, poezia începe cu o învățătură care conține morala fabulei. În continuare, autorul prezintă falsul „conflict de interese” dintre ogar și copoi, pe de o parte, și iepure, pe de altă parte. În fond, toți au aceeași calitate dominantă – iuțeala deplasării. Există totuși o mare diferență: în timp ce ogarul aleargă după pradă, iepurele, în postura de urmărit, *fuge parcă ar fi gonit de vijelii* doar pentru a-și salva pielea. Goana iepurelui care *merge tot cotiș* și n-are *umblat creștinesc* (evident, fapte demne de incriminat, în viziunea următorului) trezește reacția violentă a ogarului care depune plângere către președintele senatului câinesc, nimeni altul decât copoiul. Într-un proces înscenat, sentința nu poate fi decât previzibilă.

EXPLORAREA TEXTULUI

1. În această fabulă, spre deosebire de majoritatea celorlalte scrise de Grigore Alexandrescu, morala precedă narațiunea. Comentează învățătura desprinsă din primele patru versuri ale textului.
2. Narațiunea este plasată într-un timp nedeterminat, sugerat de adverbul *odată* (*Iepurele odată/ Fu tras la judecată/ De un ogar*.) Explică intenția autorului care nu stabilește cu precizie coordonatele temporale.
3. Copoiul își începe acuzația contra iepurelui pe un ton înalt, solemn, cu o invocație care amintește de modul de adresare către o zeitate (*O, tu ce prezidezi senatul cel câinesc...*). Arată ce urmărește personajul prin aceasta.
4. Prezintă faptele iepurelui care – în viziunea copoiului – îl incriminează pe *acest ticălos*.
5. Precizează dacă fuga iepurelui este relevantă pentru a proba vreo vinovăție a acestuia.
6. Interpretează intențiile ogarului care își încheie discursul acuzator la adresa iepurelui printr-o flatare a „măriei sale” copoiul.
7. Un principiu juridic pentru o dreaptă judecată este acela ca ambele părți să fie ascultate. În ce măsură este respectat acesta?
8. Prezintă sentința pe care copoiul, edificat pe deplin de „vinovăția” iepurelui, o pronunță în calitate de judecător.

Pagina de titlu a ediției din 1863

9. Demonstrază că „procesul” intentat iepurelui nu este decât o înscenare pusă la cale de un cuplu solidar în interese: ogarul și copoiul.
10. Explică, prin prisma semnificației întregului text, morala acestei fabule a lui Grigore Alexandrescu.
11. Orice fabulă se bazează pe o alegorie. Care este alegoria în poezia cuprinsă în manual?
12. Fabula nu respectă, în general, regulile versificației, căci își ia o mare libertate în folosirea măsurii versurilor, acestea fiind când lungi, când scurte. Caută o explicație pentru această modalitate de a compune versuri.
13. Demonstrează că această fabulă este o poezie epică.
14. „Predilecția pentru fabulă a lui Alexandrescu și a atâtor alți scriitori ai vremii – scrie criticul Silviu Iosifescu – se explică prin posibilitățile superioare de satiră politică pe care le oferea specia.” Ce persoane reale dintr-o epocă trecută sau din perioada contemporană îți sugerează cele trei personaje ale fabulei lui Grigore Alexandrescu: iepurele, ogarul, copoiul?
15. Interpretează, prin referire la fabula *Iepurele, ogarul și copoiul* de Grigore Alexandrescu, următoarea afirmație a criticului G. Călinescu: *Fabula este adesea o mică piesă de teatru sau un monolog – în acest caz înscenarea fiind totul.*
16. Identifică cel puțin trei trăsături pentru a demonstra că textul analizat este o fabulă.
17. În orice fabulă, în general, animalele sunt alese în așa fel încât să reprezinte o trăsătură de caracter a individului: șiretenia, lăcomia, cruzimea, lășitatea etc. Numește trăsătura dominantă pentru fiecare dintre personajele fabulei *Iepurele, ogarul și copoiul* de Grigore Alexandrescu și argumentează-ți opțiunea.

DINCOLO DE TEXT

1. Citește în volumul *Singur printre poeți*, de Marin Sorescu, fabula *Boul și vițelul*, parodie a celei compuse de Grigore Alexandrescu.
2. Scrie o posibilă definiție a fabulei dedusă din aceste versuri:

*Fabula se cheamă o veche corcitură
 Dintre pilda bună și caricatură;
 O minciună blândă-n care se prefac
 Hazurile snoavei scurte-n bobârnac.
 Încă de pe vremea robului Esop,
 N-a fost încercată fără tâlc și scop
 Și întotdeauna, de la el încoace,
 Ea în loc de oameni pune dobitoace.
 Le dă grai și slavă și dregătorii,
 Ca-ntr-un basm anume scris pentru copii,
 Arătând că vite, fiare, târâtoare
 Se-nrudesc cu omul, mai cu fiecare;
 Că-i fățarnicie și-n tre animale:
 Sunt al Dumneavoastră, sluga Dumitale.*

(Tudor Arghezi, *Prefață*)

TEXTUL INFORMATIV

Textul informativ are rolul de a transmite referințe în legătură cu fapte, evenimente, fenomene, întâmplări, persoane etc. din realitate. Dacă într-un text literar este important felul „cum” se transmite o informație, într-un text informativ devine esențială informația în sine, „ce” se transmite. De exemplu, așa cum demonstra criticul literar Tudor Vianu în volumul *Arta prozatorilor români*, în versul eminescian din poezia *Sara pe deal – Apele plâng clar izvorând din fântâne* „nu știrea despre felul cum izvorăsc apele interesează în acest sens, ci acel înțeles emotiv și muzical al lucrurilor, precipitat în intimitatea subiectivă a poetului”. În timp ce într-un text literar se pune accentul pe limbajul conotativ (cu sens figurat), pe sensurile multiple ale cuvintelor, variabile în funcție de context, textul informativ apelează la un limbaj denotativ (cu sens propriu, precis), în care înțelesul cuvintelor nu este dependent de context.

Tipuri de text informativ sunt: textul științific, textul utilitar, (reclame, rețete culinare, anunțuri, prospecte, instrucțiuni de utilizare etc.), știrea, comunicatul de presă, articolul de ziar, pliantul etc.

ȘTIREA

Știrea este considerată ca fiind „ceea ce li se întâmplă oamenilor”, pentru că în majoritatea cazurilor furnizează informații legate de oameni sau care îi privesc într-o măsură mai mare sau mai mică. Ea este modalitatea cea mai folosită pentru difuzarea informațiilor de actualitate. Nu orice întâmplare/ eveniment are șansa de a intra în atenția publicului. Pentru a deveni un fapt de presă, întâmplarea/ evenimentul respectiv trebuie să îndeplinească anumite caracteristici:

- să prezinte ceva întâmplat recent;
- să înfățișeze aspecte având un caracter conflictual (război, înfruntări armate, lupta cu forțele naturii, alegeri, competiții etc.);
- să demonstreze că întâmplarea/ evenimentul i-ar putea afecta pe oameni;
- să descrie bucurii ieșite din comun, neobișnuite;
- să vizeze elemente de ordin sentimental (dragoste, gelozie, ură, simpatie etc.);
- să conducă la o stare de suspans etc.

Structura unei știri urmează modelul „piramidei răsturnate”. Aceasta presupune că informațiile care alcătuiesc știrea sunt ordonate în ordinea descrescătoare a importanței lor, cele mai însemnate aflându-se în primul paragraf. Dacă introducerea este bine scrisă, știrea va capta interesul cititorului/ ascultătorului/ telespectatorului și îi va trezi atenția și pentru restul textului. În cuprins se dau detalii importante, în câteva paragrafe, despre întâmplare/ eveniment, iar în încheiere alte detalii, de o importanță mai mică, dar care sunt considerate interesante.

Citește următoarea știre:

Un vot ce urma să consfințească aderarea europeană a României și a Bulgariei, despre care se știa cam tot ce era de știut, s-a transformat, în ultima clipă, într-o reglare de conturi între Parlamentul European și alte două importante foruri comunitare. Într-o încercare de a-și reafirma autoritatea și de a fi recunoscuți drept membri ai unei instituții care își justifică existența, europarlamentarii aproape că au prins România și Bulgaria în mijlocul unei dezbateri despre cine și cum ar fi trebuit să le explice costurile noului val al extinderii. Cu câteva zile înainte de votul de miercuri, grupurile parlamentare își exprimaseră intenția de vot. Chiar și cu formulări de tipul „Un DA condiționat” sau „Un DA rezervat”, pozițiile lor erau destul de clare. Faptul că partidul cel mai mare din Legislativul UE a decis în ultima clipă să ceară amânarea votului și a hotărât în timpul ședinței să renunțe la această cerere a arătat cât de volatilă poate fi susținerea unei grupări. Faptul că motivația dată pentru cererea de amânare a fost nu stadiul de pregătire al celor două țări, ci lipsa de comunicare între Parlament, Comisia Europeană și Consiliul de Miniștri demonstrează, din nou, dorința partidelor din PE de a se impune drept „cenzori” ai celorlalte instituții ale UE și arată felul în care astfel de calcule interne puteau încurca socotelile pentru București și Sofia.

1. Ce caracteristici ale unei întâmplări/ eveniment, dintre cele reproduse mai sus, le regăsești în această știre?
2. Redactarea știrii este făcută într-un stil obiectiv sau subiectiv? Argumentează.
3. În ce măsură știrea despre aderarea României și Bulgariei la Uniunea Europeană respectă modelul „piramidei răsturnate”? Explică.
4. Redactează, pe baza unor informații actualizate, o știre pe aceeași temă: aderarea României la Uniunea Europeană.
5. Informațiile transmise într-un text informativ trebuie să fie clare, obiective, neutre, lipsite, cu alte cuvinte, de orice partizanat, pentru a fi înțelese de receptor (cititor/ ascultător/ telespectator). Altfel receptarea este perturbată.
6. Scrie o știre, de 10-15 rânduri, despre un eveniment petrecut în România sau în lume în ultima perioadă.

POEZIA LIRICĂ

ÎNAINTE DE TEXT

Notă biobibliografică

Mihai Eminescu (1850-1889), poet și prozator. Se naște la Botoșani ca fiu al lui Gheorghe Eminovici și al Ralucăi. E al șaptelea copil dintre cei unsprezece (patru fete și șapte băieți). Copilăria și-o petrece la Ipotești.

Din 1858 urmează clasele a III-a și a IV-a primară la Cernăuți. Nesuportând rigorile disciplinei școlare, se întoarce la Ipotești, apoi merge la Botoșani ca practicant la tribunal, iar după aceea, copist.

Revine în toamna lui 1865 la Cernăuți și locuiește în casa profesorului Aron Pumnul, de a cărui bibliotecă se îngrijește. În luna februarie, același an, debutează la revista *Familia* de la Budapesta cu poezia **De-aș avea....** Directorul revistei, Iosif Vulcan, îi schimbă numele din Eminovici în Eminescu.

Între 1867 și 1869, părăsind Bucovina, viitorul poet rătăcește prin Transilvania și Muntenia cu trupe de teatru. E sufleur, copist și, la nevoie, chiar actor. În toamna anului 1869 trece prin Botoșani și tatăl său îi întrerupe peregrinările, trimițându-l la studii la Viena. Aici, se înscrie la

1. Iubirea reprezintă una dintre temele majore în creația poetică din toate timpurile. Reamintește-ți o poezie de dragoste și prezintă mesajul pe care textul îl transmite cititorului.
2. Cuplul de îndrăgostiți a fost una dintre constantele literaturii din antichitate și până în contemporaneitate. Prezintă oral, în fața clasei, o poveste de dragoste care să aducă în prim-plan cuplul de îndrăgostiți. Ai posibilitatea să apelezi la exemple celebre precum Paris și Elena, Tristan și Isolda, Romeo și Julieta ș.a. sau îți poți alege un alt exemplu.
3. Exprimă-ți opțiunea, prin argumente, pentru una dintre variante:
 - iubirea se asociază, cel mai adesea, cu ideea de fericire;
 - iubirea se asociază, cel mai adesea, cu ideea de suferință.Poți susține argumentația cu exemplificări din opere literare, filme, situații din viață etc.

PE LÂNGĂ PLOPII FĂRĂ SOȚ...

de Mihai Eminescu

*Pe lângă plopii fără soț
Adesea am trecut;
Mă cunoșteau vecinii toți –
Tu nu m-ai cunoscut.*

*La geamul tău ce strălucea
Privii atât de des;
O lume toată-nțelegea –
Tu nu m-ai înțeles.*

*De câte ori am așteptat
O șoaptă de răspuns!
O zi din viață să-mi fi dat,
O zi mi-era de-ajuns;*

*O oară să fi fost amici,
Să ne iubim cu dor,
S-ascult de glasul gurii mici
O oară* și să mor.*

Universitate. Frecventează cursuri de filozofie, limbi romanice, medicină, economie etc. Se apropie de cercul societății literare *Junimea* de la Iași, căreia îi trimite câteva poezii, publicate imediat în revista *Convorbiri literare*. La Viena se împrietenește cu Ioan Slavici.

Cu ajutorul bănesc acordat de *Junimea* stă doi ani la Universitatea din Berlin, unde audiază cursuri de filozofie, istorie, limba sanscrită și mitologie.

Reîntors la Iași (1874), e numit director al Bibliotecii Centrale Universitare, apoi revizor școlar al județelor Vaslui și Iași. Acum îl cunoaște pe Ion Creangă și leagă cu acesta o prietenie durabilă. În aceeași perioadă poate fi plasat începutul „romanului de dragoste” cu Veronica Micle.

În toamna anului 1877 pleacă la București și intră în redacția ziarului conservator *Timpu*. La sfârșitul anului 1883 îi apare prima ediție a unui volum de *Poezii*, prin grija și cu prefața criticului Titu Maiorescu, cel dintâi care a avut intuiția geniului eminescian.

Restabilit parțial după tratamentul la un sanatoriu de lângă Viena, poetul trăiește o lungă și dureroasă agonie vreme de șase ani, până la 15 iunie 1889.

Desen de Ligia Macovei

*Dându-mi din ochiul tău senin
O rază dinadins,
În calea timpilor ce vin
O stea s-ar fi aprins;*

*Ai fi trăit în veci de veci
Și rânduri de vieți,
Cu ale tale brațe reci
Înmărmurai măreț,*

*Un chip de-a pururi adorat
Cum nu mai au perechi
Acele zâne ce străbat
Din timpurile vechi.*

*Căci te iubeam cu ochi păgâni
Și plini de suferinți,
Ce mi-i lăsară din bătrâni
Părinții din părinți.*

*Azi nici măcar îmi pare rău
Că trec cu mult mai rar,
Că cu tristeță capul tău
Se-ntoarce în zadar;*

*Căci azi le semeni tuturor
La umblet și la port,
Și te privesc nepăsător
C-un rece ochi de mort.*

*Tu trebuia să te cuprinzi
De acel farmec sfânt,
Și noaptea candelă s-aprinzi
Iubirii pe pământ.*

(*Familia*, 28 august/ 9 septembrie 1883)

DICTIONAR EXPLICATIV

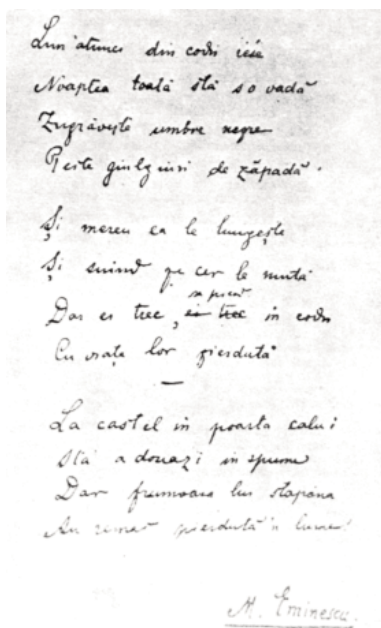
* „O oară și nu o oră [...], pentru că Eminescu a scris *o oară*, pentru că *o oră* e științific și pedant, pentru că *o oră* e un hiat displăcut” (notă a criticului G. Ibrăileanu în studiul *Pe lângă plopii fără soț... – considerații tehnice*). Perpessicius, în ediția critică Mihai Eminescu, *Opere, I*, preferă varianta *o oră*.

SUGESTII PENTRU INTERPRETAREA TEXTULUI

Instanțe ale comunicării în textul poetic

Eul empiric (biografic) – reprezentarea poetului ca autor, persoană cu o existență reală, limitată în timp și spațiu, cu o anumită personalitate biografică, psihologie și concepție despre viață; stările, sentimentele sau ideile sale se proiectează în textul poetic de eul liric, cu care nu trebuie confundat. Eul empiric este izvorul diferitelor ipostaze ale eului liric din creațiile artistice.

Eul liric – „vocea” care exprimă în text gândurile și sentimentele poetului; individualitate care nu se confundă cu personalitatea biografică a autorului. Eul liric are ca sursă eul empiric, dar îl depășește pe acesta, prin exprimarea unor trăiri sau valori general-umane. Mărci lexico-gramaticale ale eului liric: pronume și verbe la persoana I singular, la persoana I plural, la persoana a II-a singular, dativul etic, dativul posesiv, indici ai spațiului și ai timpului ordonați prin raportare la vorbitor, valoarea afectivă a unor derivate lexicale (diminutive, augmentative), substantivul la vocativ, superlative stilistice ale adjectivului, topica afectivă.

Manuscris eminescian

Poezia *Pe lângă plopii fără soț...*, scrisă de Mihai Eminescu în ultima perioadă a creației sale, prezintă – ca toate versurile de acum având tema iubirii – dezamăgirea poetului și stingerea dragostei.

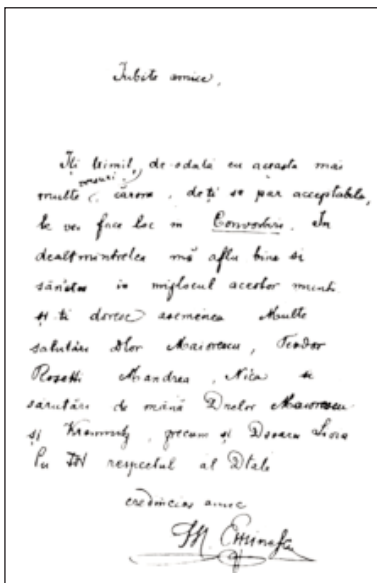
Începutul se face pe un ton de romanță, dominat de amărăciunea că ființa iubită n-a putut pricepe ceea ce *o lume toată-nțelegea*. Textul este construit pe baza unei gradații. Dacă l-ar fi iubit pe poet, dragostea lor ar fi putut învinge chiar moartea, iar iubita ar fi devenit eternă. Iubirea poetului nu e ca oricare alta, pentru că acumulează în ea patima generațiilor precedente. Aici este punctul de maximă intensitate lirică.

Poezia continuă prin punerea în antiteză a ceea ce a fost cu ceea ce este. Gradația e acum descendentă. Neînțeleș, poetul devine indiferent la iubire și la un chip care i se pare comun. Prin opacitatea sa, prin inconsistența sentimentului, personajul feminin determină înstrăinarea definitivă și superioară a poetului, atitudine care anticipează strofa de încheiere a *Luceafărului*. Finalul aduce un reproș iubitei, imputarea că ea a stricat rânduiala acestei lumi. Între poet, expresie a geniului artistic, și femeie, făptură obișnuită, se pune o barieră de netrecut.

Structura poeziei se constituie din înlănțuirea câtorva secvențe: iubirea neînțeleasă (strofele 1-2), elogiul iubirii ideale și al iubitei (strofele 3-8), indiferența poetului (strofele 9-10), imputarea eșecului (strofa 11).

EXPLORAREA TEXTULUI

1. Exprimă-ți opinia, prin redactarea unui text de circa 5 rânduri, în legătură cu reacția pe care ai avut-o citind această poezie.
2. În primele două catrene ale textului, simetrice structural, se fixează opoziția principală a poeziei (*eu – tu*), accentuată de alternanța afirmativ/ negativ. Comentează aceste versuri, punând în evidență paralelismul lor.
3. Explică în ce constă valoarea pe care poetul o conferă clipei de iubire prin versurile: *O zi din viață să-mi fi dat; O oară să fi fost amici; O oară, și să mor*.
4. Arată semnificația folosirii modului condițional-optativ în strofele 5 și 6, spre deosebire de celelalte părți ale poeziei unde prezența verbelor la perfect compus, perfect simplu sau imperfect reprezintă un indice al unor acțiuni trecute.
5. Cum ar fi devenit femeia iubită, cui ar fi semănat ea dacă ar fi înțeles rostul iubirii?
6. Există un punct culminant al gradației ascendente pe care textul o realizează până la un anumit moment. Identifică strofa și comentează-i semnificația.

Scrisoare către Iacob Negruzzi
a lui Mihai Eminescu (1887)

7. Trecutului poetul îi opune prezentul. Caută mărcile prezentului la nivelul verbelor și al adverbelor.
8. Explică înțelesul versurilor: *Căci azi le semeni tuturor/ La umblet și la port*. De ce înainte iubita era diferită de celelalte femei, iar acum nu mai este?
9. Relevă semnificația versurilor *Și te privesc nepăsător/ C-un rece ochi de mort*, insistând asupra adjectivului *rece*.
10. Explică reproșul pe care poetul îl adresează iubitei în ultima strofă.
11. Stabilește măsura și tipul de rimă din această poezie.
12. Demonstrează că poezia este construită pe baza unei antiteze.
13. Explică semnificația titlului, punând în evidență sintagma *fără soț*.

14. Citește, la alegere, câte trei poezii ale lui Mihai Eminescu pe tema iubirii și naturii din perioada de tinerețe (de exemplu: **Călin – file din poveste**, **Lacul**, **Dorința**, **Sara pe deal**, **Floare albastră**), respectiv, din perioada maturității creatoare (de exemplu: **De ce nu-mi vii**, **Pe aceeași ulicioară...**, **Scrisoarea V**). Notează în caiet exemple privind două-trei aspecte semnificative pentru realizarea temei iubirii și naturii în poezia eminesciană în cele două perioade (la alegere: atitudinea față de iubire, ipostazele iubirii, particularitățile naturii, imaginea femeii, ipostaze ale eului liric, iubirea – vis și realitate, imagini și simboluri, particularități prozodice, figuri de stil etc.).

Prezintă asemănările și deosebirile constatate între poezia erotică de tinerețe și aceea din ultima perioadă de creație, parcurgând următoarele etape:

- aspectele specifice poeziei erotice eminesciene;
- asemănări între cele două etape de creație;
- deosebiri între cele două etape de creație.

Ce observi? Discută în clasă observațiile tale și confruntă-le cu observațiile colegilor.

15. Poezia **Pe lângă plopul fără soț...** de Mihai Eminescu a fost comentată, în contextul general al liricii de dragoste eminesciene, de doi importanți critici literari – G. Ibrăileanu și G. Călinescu. Folosind sugestii din cele două fragmente citate mai jos, scrie un eseu liber de cel puțin o pagină în care să analizezi sentimentul iubirii din această poezie:

În faza ultimă de creație, Eminescu devine mai puțin atent la natură. Acum se concentrează asupra propriului său suflet. Altădată, ca să vorbim de poezia erotică, iubea iubirea, pe care o întrupa într-o femeie, văzută într-un decor poetic [...]. Acum iubește femeia. Conștiința întreagă îi este plină de sentiment. Acum își analizează sensibilitatea cu înverșunare, iar în analiza aceasta nu mai are ce căuta culoarea.

(G. Ibrăileanu, **Pe lângă plopul fără soț...** – **considerații tehnice**)

Ceea ce era manifest pentru toți, n-a ajuns la cunoștința ta. Însă, urmează poetul, tu ești aceea care a pierdut: eu sunt

geniul care ridic efemerul la eternitatea astrelor. Iubindu-te eu și cântându-te, ai fi trăit perpetuu străbătând generațiile. [...]

Vin apoi idei poetice profunde, precum aceea a unei capacități de a iubi și a suferi, de origine ancestrală, mergând până la era păgână:

Căci te iubeam cu ochi păgâni
Și plini de suferinți,
Ce mi-i lăsară din bătrâni
Părinții din părinți.

Și în fine poza ataraxică, confirmând filozofia geniului inaccesibil contemporanului teluric și atestând un orgoliu imens romantic:

Căci azi le semeni tuturor
La umblet și la port,
Și te privesc nepăsător
C-un rece ochi de mort.

(G. Călinescu, *Mihai Eminescu, poet universal*)

ancestral, adj. – transmis prin ereditate; ereditar, strămoșesc

ataraxie, s.f. – concepție filozofică din antichitate care susținea că omul trebuie să tindă spre o stare de perfectă liniște sufletească prin detașare de frământările lumii

teluric, adj. – care aparține pământului; pământesc

DINCOLO DE TEXT

Figuri semantice (tropi) – procedee artistice care antrenează modificări de sens complexe ce privesc atât substanța conținutului, cât și forma lui. Acestea sunt:

- epitetul;
- comparația;
- personificarea;
- metonimia;
- sinecdoca;
- metafora;
- oximoronul;
- sinestezia;
- alegoria;
- simbolul.

1. Poezia *Pe lângă plopii fără soț...* i-a fost inspirată lui Eminescu de iubirea nefericită trăită pentru artista Cleopatra Poenaru-Lecca. Între viața lui Eminescu și opera sa există însă o distanță suficientă. Crezi că în acest caz ar trebui făcută o legătură mai strânsă între amănuntul biografic și text sau dimpotrivă?
2. *Pe lângă plopii fără soț...* a fost publicată de Iosif Vulcan în revista *Familia*, alături de alte șase creații pe tema despărțirii: *S-a dus amorul..., Când amintirile..., Adio, Ce e amorul?, Și dacă..., Din noaptea...* Identifică, după lectură, elementele comune ale acestor texte.
3. Exprimă-ți opinia în legătură cu această afirmație:

Este îndeobște admis că poezia Pe lângă plopii fără soț... a fost inspirată lui Eminescu de iubirile sale „bucureștene”: numele Cleopatrei Poenaru este de regulă legat de acest text. Responsabilii acestei legende sunt numeroși, Mite Kremnitz în corespondența sa, Iacob Negruzzi și mulți alții.

Totuși, nimic în poem nu autorizează o asemenea ipoteză. Plimbarea nocturnă prin apropierea casei unde locuiește iubita este o temă lirică cu care Eminescu ne-a obișnuit deja și nimeni nu a dovedit realmente că locuința Cleopatrei Poenaru-Lecca, din strada Cometei, lângă piața unde se înălța statuia lui Lascăr Catargiu, se învecina cu o alee de plopi plantați în număr cu soț sau fără soț.

(Alain Guillerrou, *Geneza interioară a poeziilor lui Eminescu*)

PROIECTUL ȘCOLAR

Proiectul școlar este o metodă de lucru (de obicei în echipă), care are drept scop investigarea unei teme ample, într-o perioadă mai lungă de timp. Proiectul poate viza colectarea unor date, cercetarea detaliată a unei teme propuse, realizarea unor sinteze etc.

Proiectul se concretizează într-o lucrare care poate cuprinde, alături de text, diverse ilustrații (desene, fotografii, hărți, tabele etc.).

Etape:

1. Pregătirea proiectului

Asigură clarificarea căilor de urmat în vederea realizării proiectului:

- precizarea temei și a obiectivelor proiectului;
- stabilirea componenței grupelor și repartizarea sarcinilor; alegerea unui responsabil și a unui secretar al proiectului;
- fixarea etapelor de realizare a proiectului/ a termenelor;
- alegerea metodelor de lucru;
- realizarea unui inventar al materialelor necesare (surse de documentare, ilustrații etc.);
- stabilirea formei de prezentare a proiectului (dosar, album, CD, film etc.).

2. Realizarea proiectului

Depinde în bună măsură de calitatea colaborării în echipă, fapt influențat de următorii factori:

- repartizarea judicioasă a sarcinilor (aproximativ același volum de muncă; sarcini adecvate intereselor și competențelor fiecărui membru al echipei);
- îndeplinirea sarcinilor în termenele stabilite;
- discutarea în grup a produselor individuale;
- exprimarea liberă a opiniilor fiecăruia, luarea deciziilor prin consens.

3. Evaluarea proiectului

Proiectul finalizat este prezentat în fața clasei, la termenul stabilit. De obicei, sarcina aceasta revine responsabilului, dar el poate implica în anumite secvențe și colegii de echipă. Prezentarea și proiectul sunt evaluate de profesor împreună cu întreaga clasă, după criterii anunțate inițial, dar avându-se în vedere atât procesul, cât și produsul (proiectul și prezentarea).

*

Pentru ca un proiect să prezinte interes atât pentru autori cât și pentru ceilalți elevi, tema, subiectul/ obiectivele acestuia trebuie să intereseze, să presupună obținerea resurselor materiale fără mari dificultăți, să aibă un grad de noutate în raport cu evaluarea curentă.

În cadrul proiectului se va putea pune accent pe evidențierea câtorva capacități/ competențe: modul de lucru în echipă, utilizarea eficientă a bibliografiei, folosirea resurselor materiale, capacitatea de a elabora un raport/ referat corespunzător, calitatea prezentării, existența și a altor finalități decât realizarea referatului (de ex.: o expoziție de desene pe marginea proiectului realizat).

EXERCIȚII

Pentru evaluarea felului în care ai receptat lirica eminesciană ți se propune următoarea temă de proiect:

Iubirea – cale spre absolut în poezia lui Mihai Eminescu.

Perioada de realizare a proiectului este de patru săptămâni.

Notă biobibliografică

Titu Maiorescu (1840-1917), critic literar și estetician. Se naște la Craiova, unde tatăl său, originar din Blaj, era profesor. Face studii în țară și le continuă la Viena (1851-1858), ca elev la vestita Academie Theresiană, școală cu tradiție culturală europeană.

După absolvirea Academiei Theresiene ca șef de promoție, pleacă la Berlin unde frecventează Facultatea de Filozofie și își ia licența. La numai 19 ani obține doctoratul în filozofie. Beneficiind de o bursă, merge la Paris, unde își ia o licență în litere și una în drept.

Reîntors în țară, practică pentru scurt timp magistratura în București, apoi este numit profesor de filozofie la Universitatea din Iași. Aici, împreună cu alți tineri veniți ca și el de la studii din străinătate, întemeiază societatea *Junimea* (1863) care din 1867 va dispune și de un organ de presă, revista *Convorbiri literare*. În același an devine membru al Societății Academice unde continuă apriga luptă, pornită în anii dinainte, pentru impunerea ortografiei fonetice în locul celei etimologice.

În acești ani Maiorescu declanșează și o violentă campanie împotriva „direcției vechi” în cultură și literatură. Studiile sale vor fi reunite în anul 1874 într-o primă ediție de **Critice**. Ulterior volumul va fi retipărit și amplificat cu noi articole.

STUDIUL CRITIC

ÎNAINTE DE TEXT

1. Termenul *critică* provine din cuvântul *kritikos*, care în greaca veche înseamnă *în stare de a judeca, de a decide*. Care este, după opinia ta, importanța actului critic în cultură?

2. Înainte de a citi studiul critic în care Titu Maiorescu analizează personalitatea și creația lui Mihai Eminescu, împarte foaia de caiet în trei coloane. Întrucât nu vii pentru prima oară în contact cu poetul și opera lui, scrie în coloana din stânga ceea ce îți amintești, ceea ce consideri că este important în legătură cu Eminescu.

După ce ai completat această coloană, chiar cu informații de care nu ești absolut sigur (le vei verifica ulterior, pentru a ți le clarifica), vei constata că există elemente ce te interesează, dar pe care nu le cunoști încă în momentul de față. Completează a doua coloană cu date pe care ai vrea să le afli despre personalitatea și creația lui Eminescu, cu eventuale întrebări la care nu ai încă un răspuns.

A treia coloană rămâne deocamdată necompletată. Aici vei scrie – ca exercițiu de evaluare – după ce ai aprofundat studiul critic al lui Maiorescu, inclus în manual.

Acum lucrează după următorul model:

Ce știu despre Eminescu?	Ce aș vrea să știu despre Eminescu?	Ce am învățat despre Eminescu?

EMINESCU ȘI POEZIILE LUI

(1889)

de Titu Maiorescu

- fragment -

I

Care a fost personalitatea poetului?

Viața lui externă e simplă de povestit, și nu credem că în tot decursul ei să fi avut vreo întâmplare dinafară o înrăurire mai însemnată asupra lui. Ce a fost și ce a devenit Eminescu este rezultatul geniului său înăscut, care era prea puternic în a sa proprie ființă încât să-l fi abătut vreun contact cu lumea de la drumul său firesc. Ar fi fost crescut Eminescu în România sau în Franța, și nu în Austria și în Germania; ar fi moștenit sau ar fi agonisit el mai

Din 1874 părăsește definitiv Iașiul și se mută la București. Ca ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice (1874-1876), alcătuiește un proiect pentru reorganizarea învățământului rural, se îngrijește de mai buna funcționare a învățământului politehnic, sprijină publicarea documentelor istorice, hotărăște restaurarea mănăstirii de la Curtea de Argeș etc.

Reprezentând Partidul Conservator, este deputat în Parlament, unde se remarcă prin excepționale calități oratorice. Numit profesor de logică și istorie a filozofiei contemporane la Universitatea din București (1884), ține cursuri strălucite și se bucură de notorietate. În anul 1889, la moartea lui Eminescu, publică studiul critic **Eminescu și poeziile lui**.

În anii următori este mereu în prim-planul vieții publice: ministru, pentru a doua oară, al Cultelor și Instrucțiunii Publice, ministru de justiție, rector al Universității din București (1892), ministru de externe, prim-ministru (1912), calitate în care prezidează Conferința de pace de la București (1913).

În timpul primului război mondial, rămas în Bucureștiul ocupat de armata germană, refuză orice fel de colaborare. Se stinge din viață în 1917, după ce vreme de mai multe decenii a fost o călăuză, un „spiritus rector” al culturii române.

multă sau mai puțină avere; ar fi fost așezat în ierarhia statului la o poziție mai înaltă; ar fi întâlnit în viața lui sentimentală orice alte figuri omenesti – Eminescu rămânea același, soarta lui nu s-ar fi schimbat. [...]

Ceea ce caracterizează mai întâi de toate personalitatea lui Eminescu este o așa de covârșitoare inteligență, ajutată de o memorie căreia nimic din cele ce-și întipărise vreodată nu-i mai scăpa (nici chiar în epoca alienației declarate), încât lumea în care trăia el după firea lui și fără nici o silă era aproape exclusiv lumea ideilor generale ce și le însușise și le avea pururea la îndemână. În aceeași proporție tot ce era caz individual, întâmplare externă, convenție socială, avere sau neavere, rang sau nivelare obștească și chiar soarta externă a persoanei sale ca persoană îi erau indiferente. A vorbi de mizeria materială a lui Eminescu însemnează a întrebuița o expresie nepotrivită cu individualitatea lui și pe care el cel dintâi ar fi respins-o. Cât i-a trebuit lui Eminescu ca să trăiască în accepțiunea materială a cuvântului, a avut el totdeauna. Grijile existenței nu l-au cuprins niciodată în vremea puterii lui intelectuale; când nu câștiga singur, îl susținea tatăl său și-l ajutau amicii. Iar recunoașterile publice le-a disprețuit totdeauna.

Vreun premiu academic pentru poeziile lui Eminescu, de a cărui lipsă se plânge o revistă germană din București? Dar Eminescu ar fi întâmpinat o asemenea propunere cu un râs homeric sau, după dispoziția momentului, cu acel surâs de indulgență miloasă ce-l avea pentru nimicurile lumești. Regina României, admiratoare a poeziilor lui, a dorit să-l vadă, și Eminescu a avut mai multe convorbiri literare cu Carmen-Sylva. L-am văzut și eu la curte, și l-am văzut păstrând și aici simplitatea încântătoare ce o avea în toate raporturile sale omenești. Dar când a fost vorba să i se confere o distincție onorifică, un bene-merenti sau nu știu ce altă decorație, el s-a împotrivit cu energie. Rege el însuși al cugetării omenești, care alt rege ar fi putut să-l distingă? Și aceasta nu din vreo vanitate a lui, de care era cu desăvârșire lipsit, nu din sumeția unei inteligențe excepționale, de care numai el singur nu era știutor, ci din naivitatea unui geniu cuprins de lumea ideală, pentru care orice coborâre în lumea convențională era o supărare și o nepotrivire firească.

Cine-și dă seama de o asemenea figură înțelege îndată că nu-l puteai prinde pe Eminescu cu interesele care ademenesc pe cei mai mulți oameni. Luxul stării materiale, ambiția, iubirea de glorie nu au fost în nici un grad obiectul preocupărilor sale. [...]

Dacă ne-ar întreba cineva: a fost fericit Eminescu? Am răspunde: cine e fericit? Dar dacă ne-ar întreba: a fost nefericit Eminescu? Am răspunde cu toată convingerea: nu! Ce e drept, el era un adept convins al lui Schopenhauer, era, prin urmare, pesimist. Dar acest pesimism nu era redus la plângerea mărginită a unui egoist nemulțumit cu soarta sa particulară, ci era eterizat sub forma mai senină a melancoliei pentru soarta omenirii îndeobște; și chiar acolo unde din poezia lui străbate indignarea în contra epigonilor și a demagogilor înșelători avem a face cu un simțământ estetic, iar nu cu o amărăciune personală. Eminescu, din punct de vedere al egoismului

este cel mai nepăsător om ce și-l poate închipui cineva, precum nu putea fi atins de un simțământ prea intensiv al fericirii, nu putea fi nici expus la o prea mare nefericire. Seninătatea abstractă, iacă nota lui caracteristică în melancolie, ca și în veselie. Și, lucru interesant de observat, chiar forma nebuniei lui era o veselie exultantă.

Când venea în mijlocul nostru cu naivitatea sa ca de copil, care îi câștigase de mult inima tuturor, și ne aducea ultima poezie ce o făcuse, o refăcuse, o rafinase, căutând mereu o formă mai perfectă, o cetea parcă ar fi fost o lucrare străină de el. Niciodată nu s-ar fi gândit măcar să o publice: publicarea îi era indiferentă, unul sau altul din noi trebuia să-i ia manuscrisul din mână și să-l dea la Convorbiri literare.

Și dacă pentru poeziile lui, în care și-a întrupat sub o formă așa de minunată cugetările și simțirile, se mulțumea cu emoțiunea estetică a unui mic cerc de amici, fără a se gândi la nici o satisfacție de amor propriu; dacă el se considera oarecum ca organul accidental prin care însăși poezia se manifesta, așa încât ar fi primit cu aceeași mulțumire să se fi manifestat prin altul, ne este permis a conchide nu numai că era nepăsător pentru întâmplările vieții externe, dar și chiar că în relațiile lui pasionale era de un caracter cu totul neobișnuit. Cuvintele de amor fericit și nefericit nu se pot aplica lui Eminescu în accepțiunea de toate zilele. Nici o individualitate femeiască nu-l putea captiva și ținea cu desăvârșire în marginirea ei. Ca și Leopardi în Aspasia, el nu vedea în femeia iubită decât copia imperfectă a unui prototip nerealizabil. Îl iubea întâmplătoarea copie sau îl părăsea, tot copie rămânea, și el, cu melancolie impersonală, își căuta refugiul într-o lume mai potrivită cu el, în lumea cugetării și a poeziei. De aci Luceafărul cu versurile de la sfârșit:

– Ce-ți pasă ție, chip de lut,
Dac-oi fi eu sau altul?

Trăind în cercul vostru strâmt,
Norocul vă petrece;
Ci eu în lumea mea mă simt
Nemuritor și rece.

II

Înțelegând astfel personalitatea lui Eminescu, înțelegem totdeodată una din părțile esențiale ale operei sale literare: bogăția de idei, care înalță toată simțirea lui (căci nu ideea rece, ci ideea emoțională face pe poet), și vom vedea în chiar pătrunderea acestei bogății intelectuale până în miezul cugetărilor poetului puterea mișcătoare care l-a silit să creeze pentru un asemenea cuprins ideal și forma exprimării lui și să îndeplinească astfel amândouă cerințele unei noi epoci literare.

Eminescu este un om al timpului modern, cultura lui individuală stă la nivelul culturai europene de astăzi. Cu neobosita lui stăruință de a ceti, de a studia, de a cunoaște, el își înzestra fără preget memoria cu operele însemnate din literatura antică și modernă. Cunoscător al filozofiei, în special a lui Platon, Kant și Schopenhauer, și nu mai puțin al credințelor religioase, mai ales al celei creștine și buddaiste, admirator al Vedelor, pasionat pentru operele poetice din toate timpurile, posedând știința celor publicate până astăzi din istoria și limba română, el afla în comoara ideilor astfel culese materialul concret de unde să-și formeze înalta abstracțiune care în poeziile lui ne deschide așa de des orizontul fără margini al gândirii omenești. Căci cum să ajungi la o privire generală dacă nu ai în cunoștințele tale treptele succesive care să te ridice până la ea? Tocmai ele dau lui Eminescu cuprinsul precis în acele versuri caracteristice în care se întrupează profunda lui emoțiune asupra începuturilor lumii, asupra vieții omului, asupra soartei poporului român.

Poetul e din naștere, fără îndoială. Dar ceea ce e din naștere la adevăratul poet nu e dispoziția pentru forma goală a ritmului și a rimei, ci nemărginita iubire a tot ce este cugetare și simțire omenească, pentru ca din perceperea lor acumulată să se desprindă ideea emoțională spre a se înfățișa în forma frumosului.

Acel cuprins ideal al culturai omenești nu era la Eminescu un simplu material de erudiție străină, ci era primit și asimilat în chiar individualitatea lui intelectuală. Deprins astfel cu

Dicționar cultural

Carmen-Sylva – pseudonimul literar al reginei României, Elisabeta (1843-1916), soția regelui Carol I. A publicat poezii lirice, filozofice, romane, drame, cugetări.

Bene-merenti („celui ce a bine-meritat”) – decorație creată de regele Carol I în anul 1876, acordată celor care au adus contribuții importante în domeniul literaturii, științei și artei.

Arthur Schopenhauer (1788-1860) – filozof german, a cărui lucrare **Lumea ca voință și reprezentare** l-a influențat pe Mihai Eminescu în creația sa.

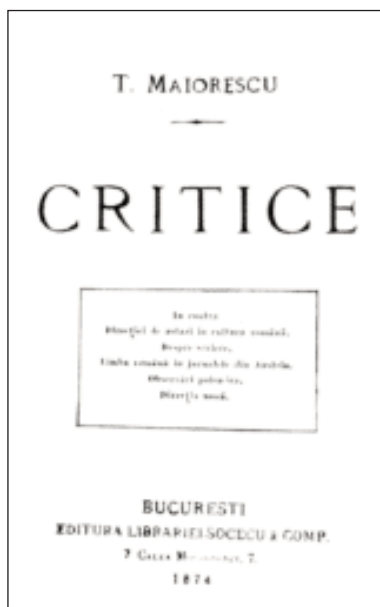
Giacomo Leopardi (1798-1837) – unul dintre cei mai importanți poeți romantici ai Italiei.

Platon (427-347 î.Hr.) – filozof grec, unul dintre cei mai mari gânditori ai antichității.

Immanuel Kant (1724-1804) – filozof german, întemeietorul filozofiei clasice germane.

Budism – religie răspândită în Asia, care, considerând viața un izvor de suferințe și de iluzii, propovăduiește renunțarea la orice plăceri.

Vede – nume dat culegerii de texte religioase și literare scrise în sanscrita veche. Ele reprezintă primele documente literare din India.

Critice (1874)
Foaie de titlu

cercetarea adevărului, sincer mai întâi de toate, poeziile lui sunt subiectiv adevărate nu numai atunci când exprimă o intuiție a naturei sub formă descriptivă, o simțire de amor uneori veselă, adeseori melancolică, ci și atunci când trec peste marginea lirismului individual și îmbrățișează și reprezintă un simțământ național sau umanitar.

De aici se explică în mare parte adâncă impresie ce a produs-o opera lui asupra tuturor. Și ei au simțit în felul lor ceea ce a simțit Eminescu, în emoțiunea lui își regăsesc emoțiunea lor, numai că el îi rezumă pe toți și are mai ales darul de a deschide mișcării sufletești cea mai clară expresie, așa încât glasul lui, deșteptând răsunetul în inima lor, le dă totdeauna cuvântul ce singuri nu l-ar fi găsit. Această scăpare a suferinței mute prin farmecul exprimării este binefacerea ce o revarsă poetul de geniu asupra oamenilor ce-l ascultă, poezia lui devine o parte integrantă a sufletului lor, și el trăiește de acum înainte în viața poporului său. [...]

Pe cât se poate omenește prevedea, literatura poetică română va începe secolul al XX-lea sub auspiciile geniului lui, și forma limbei naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a sentimentului cugetării românești.

SUGESTII PENTRU INTERPRETAREA TEXTULUI

Intrat în conștiința publică în primii ani de după dispariția sa, Mihai Eminescu va depăși cu mult și foarte repede cadrul a ceea ce îndeobște se numește „un foarte mare scriitor”. Imediat ce poetul și-a încheiat viața pământească, în jurul personalității sale a început să se creeze o aură care a crescut an de an. Ieșind din sfera restrânsă a iubitorilor de poezie și trecând în zona opiniei publice, Eminescu s-a transformat într-un simbol.

Eminescu și poeziile lui de Titu Maiorescu, publicat în chiar anul când Eminescu își încheia existența – 1889, este cel dintâi studiu critic scris la noi despre marele poet. El pleacă de la premisa că tânăra generație se află astăzi sub influența operei poetice a lui Eminescu.

În prima parte, Maiorescu analizează personalitatea poetului, explicând-o prin firea lui: *ce a fost și a devenit Eminescu este rezultatul geniului său înăscut*. În partea a doua, criticul examinează cultura poetului, arătând că *Eminescu este un om al timpului modern, cultura lui individuală stă la nivelul culturii europene de astăzi*.

Studiul critic al lui Titu Maiorescu îl prezintă pe Mihai Eminescu în datele lui fundamentale. Prin obiectivitate, rigoare, clarviziune și detașare, autorul ne oferă o imagine convingătoare, originară a personalității celui mai mare poet român.

Critică literară – activitate aplicată la opera literară, pe care o analizează, o comentează sub unghi estetic (artistic). În strânsă relație cu *istoria literară* și *teoria literară*, critica elucidează sensul și semnificațiile operei literare.

Istorie literară – disciplină care se ocupă cu studiul istoriei literaturii, cu dezvoltarea acesteia de la origini și până în contemporaneitate. Istoria literaturii nu poate cuprinde toate operele literare create într-o literatură. În mod necesar ea este selectivă și devine o istorie de valori.

„Critica și istoria literară sunt două momente ale aceluiași proces. Nu poți fi critic fără perspectivă istorică, nu poți face istorie literară fără criteriu estetic, deci fără a fi critic.” (G. Călinescu)

Teorie literară – disciplină care studiază principiile și criteriile proprii creațiilor literare, definește genurile și speciile, curentele literare, stilul și alte componente ale operei literare de artă. Ea servește ca fundament teoretic istoriei literare, care studiază operele în succesiunea lor cronologică și criticii literare care le analizează și le explică.

Titu Maiorescu

EXPLORAREA TEXTULUI

1. Încă din începutul studiului său critic, Titu Maiorescu fixează creația eminesciană sub semnul geniului. Prezintă argumentele pe care le aduce criticul.
2. Precizează care sunt atributele personalității lui Mihai Eminescu în viziunea lui Maiorescu.
3. O idee des întâlnită este aceea că Eminescu ar fi trăit în mizerie, care ar fi putut constitui și cauza bolii care l-a secerat. Sintetizează explicația maioresciană cu privire la acest aspect controversat al existenței poetului.
4. Este cunoscut faptul că multe personalități nu rămân indiferente la onoruri sau premii care să le încununeze opera. Prezintă concepția particulară a lui Eminescu legată de acest aspect.
5. Mai multe opere literare din ultima perioadă de creație a lui Eminescu ni-l înfățișează ca pe un poet pesimist. Explică natura pesimismului eminescian. Este oare acest sentiment legat de viața pe care a dus-o Eminescu?
6. Una dintre temele dominante ale creației eminesciene este dragostea. Și aici, ca în atâtea alte domenii, atitudinea lui Eminescu față de femeia iubită este una particulară. Prin ce se caracterizează aceasta?
7. Negăsindu-și locul în lumea în care trăia, ca orice romantic, poetul își caută un refugiu care să compenseze neajunsurile înconjurătoare. Arată unde și-l găsește.
8. Explică motivul pentru care Maiorescu găsește de cuviință să insereze în studiul său versurile din finalul poeziei *Luceafărul*.
9. Mihai Eminescu este considerat în acest studiu critic drept *un om al timpului modern*. Care sunt argumentele lui Maiorescu pentru a-și susține afirmația?
10. Comentează această considerație critică prin care este strânsă într-o memorabilă formulă ființa lui Eminescu: *Poetul e din naștere, fără îndoială*.
11. Maiorescu socotește că, prin creația sa, Eminescu nu rămâne o voce individuală care se exprimă numai pe sine. Care este motivația criticului?
12. Comentează concluzia privind influența liricii eminesciene asupra poeziei românești din secolul al XX-lea, prin care Maiorescu își încheie studiul.
13. Ce aspecte noi despre personalitatea și creația poetului ai aflat din studiul critic al lui Maiorescu? Completează coloana *Ce am învățat despre Eminescu* din secvența *Înainte de text*.

Studiul critic – lucrare științifică având ca obiect analiza creației unui scriitor, a unei opere literare, a unui curent literar etc.

Dosar critic

Pentru redactarea unor teme de sinteză referitoare la opera literară studiată, se recomandă alcătuirea, în prealabil, a unui dosar critic. Etape ale alcătuirii dosarului critic:

- consultarea profesorului de limba și literatura română în legătură cu principalele aspecte ale temei abordate;
- căutarea unei bibliografii critice, începând cu ultimele lucrări apărute (istorii literare, dicționare de scriitori etc.);
- selectarea volumelor, capitolelor, studiilor, fragmentelor etc. care se încadrează în tema urmărită;
- alcătuirea unor fișe cu ideile importante și/ sau cu scurte citate critice, notând (în dreapta, sus) numele autorului, titlul lucrării și pagina/ paginile la care se face trimitere;
- gruparea fișelor redactate în funcție de problematica temei respective.

Medalionul Societății literare
Junimea (1878)

DINCOLO DE TEXT

1. Titu Maiorescu este cel dintâi critic literar care a intuit geniul lui Eminescu. În studiul critic *Direcția nouă în poezia și proza română* (1872), Maiorescu arată că „noua direcție”, spre deosebire de cea veche, *se caracterizează prin simțământ natural, prin adevăr, prin înțelegerea ideilor ce omenirea întreagă le datorește civilizației apusene, și totodată prin păstrarea și chiar accentuarea elementului național*. Așezându-l pe Vasile Alecsandri (poet deja consacrat) în fruntea noii mișcări, Maiorescu anticipează în cele numai câteva poezii publicate de tânărul Eminescu un *poet în toată puterea cuvântului*. Identifică trăsături ale creației eminesciene pornind de la fragmentul de mai jos:

Cu totul osebit în felul său, om al timpului modern, deocamdată blazat în cuget, iubitor de antiteze cam exagerate, reflexiv mai peste marginile iertate, până acum așa de puțin format încât ne vine greu să-l cităm îndată după Alecsandri, dar în fine poet, poet în toată puterea cuvântului, este d. Mihai Eminescu. De la d-sa cunoaștem mai multe poezii publicate în Convorbiri literare, care toate au particularitățile arătate mai sus, însă au și farmecul limbajului (semnul celor aleși), o concepție înaltă și pe lângă aceste (lucru rar între ai noștri) iubirea și înțelegerea artei antice.

2. Dacă Maiorescu a fost primul care a analizat personalitatea și cultura lui Eminescu, cel care va aduce o contribuție decisivă pentru înțelegerea profunzimilor creației eminesciene este criticul G. Călinescu. Citește pasajul de mai jos și arată cum demonstrează G. Călinescu faptul că Eminescu a devenit un personaj simbolic prin destinul său:

Există o condiție excepțională care ridică pe Eminescu deasupra poezilor de circulație mărginită. A cunoscut poporul și provinciile românești, a devenit familiar cu speculațiile filozofice cele mai înalte, a iubit fără a fi fericit, a dus o existență nesigură și trudnică, a trăit într-un veac ingrât ce nu răspundea idealului său, a plâns și a blestemat, apoi s-a îmbolnăvit și a murit foarte tânăr. Tot ce a avut de spus, a spus până la 33 de ani. Viața lui se confundă cu opera, Eminescu n-are altă biografie. Un Eminescu depășind vârsta pe care a trăit-o ar fi ca un poem prolix. Însăși nebunia pare o operă de protest. Și de aceea oricine îl va citi, pe orice punct al globului, va înțelege că Eminescu a exemplificat o dramă a omului, că el a scris în versuri o zguduitoare biografie. Alții au o operă eminentă și o biografie monotonă și fără semnificație. Rar se întâmplă ca un poet să fie sigilat de destin, să ilustreze prin el însuși bucuriile și durerile existenței și de aceea multă vreme M. Eminescu va rămâne în poezia noastră nepereche.

TEXTUL ARGUMENTATIV

Argumentarea este un mijloc prin care se susține sau se demonstrează un punct de vedere privitor la o anumită temă.

Este procesul de justificare logică a unei opinii pe care vrem să o susținem. Procesul argumentării unei opinii presupune parcurgerea unor pași obligatorii: a susține, a dovedi, a întări.

Scopul argumentării este de a convinge/ de a persuade partenerul de comunicare (interlocutor sau cititor), privitor la valabilitatea opiniei exprimate. O opinie nesusținută de argumente nu este o argumentare, ci o afirmație nejustificată (gratuită, neconvingătoare și lipsită de valabilitate).

Un text este argumentativ dacă are explicit formulate o teză și cel puțin un dat (un argument) care s-o justifice.

Caracteristicile textului argumentativ sunt:

- a. o temă în jurul căreia se discută;
- b. un protagonist (subiectul ce argumentează, care vrea să convingă un interlocutor despre valabilitatea propriei teze) și un antagonist (real sau aparent, cel care trebuie convins);
- c. cel puțin o opinie și unul sau mai multe argumente;
- d. argumente alese și susținute (dovedite) în funcție de tema dată și de interlocutori, prin urmare marcate cultural și aparținând unor arii de semnificație specifice;
- e. faze intermediare, când opiniile se schimbă sau se consolidează, în funcție de argumentele aduse de unul sau de celălalt în favoarea propriilor teze;
- f. o concluzie.

Structura unui text argumentativ:

- enunțarea **ipotezei**: alcătuirea unui enunț clar, care conține teza/ ideea ce urmează a fi demonstrată, dar și exprimarea propriei opinii față de aceasta;
- **argumentarea** propriu-zisă: enunțarea unuia sau mai multor argumente pro și/ sau contra ipotezei enunțate și susținerea lor (exemple, citate, prezentarea unor întâmplări, opinii de autoritate, comparații care să scoată în evidență ideea susținută);
- precizarea **concluziei**: întărirea ipotezei, prin reluarea sa în mod nuanțat, dacă argumentarea a demonstrat teza enunțată inițial; contrazicerea ipotezei, dacă argumentarea a demontat ipoteza respectivă.

Argumentele trebuie să fie „tari”, valide și să pornească de la premise adevărate, privitoare la ideea/ tema pusă în discuție. Ele trebuie să fie formulate clar și ordonate logic, fie în mod deductiv (se începe cu o afirmație generală, susținută apoi cu exemple adecvate), fie în mod inductiv (se pornește de la exemple, spre a generaliza ulterior). Dispunerea lor în argumentarea scrisă este marcată de paragrafe. Contraargumentele, punctele de vedere diferite de acela ales, nu trebuie ignorate, pentru că referința la păreri opuse poate susține mai convingător propria opinie și poate demonstra cunoașterea complexă a problematicii puse în discuție (în diversele sale aspecte).

Etapele (redactării) unui text argumentativ

Dacă trebuie să alcătuiești un text argumentativ (oral sau scris) vei avea în vedere:

1. Pregătirea și documentarea (redactării):

- înțelegerea temei de argumentat; documentarea pentru o bună cunoaștere a problematicii (dacă argumentarea privește un text literar, o etapă obligatorie este lectura integrală a acestuia și a altor informații asociate); precizarea propriei opinii/ a unui punct de vedere față de tema aleasă/ impusă.

2. Alcătuirea planului de idei.

3. Structura și redactarea:

- formularea **ipotezei**;
- enunțarea și susținerea unor **argumente** (pro și/ sau contra);
- precizarea **concluziei**.

4. Verificarea și corectarea, în funcție de:

- claritatea formulării tezei; respectiv, a concluziei;
- existența unei legături logice între ipoteză și concluzie;
- dispunerea argumentelor în paragrafe distincte, având o ordonare internă;
- utilizarea conectorilor și a tehnicilor argumentative;
- eliminarea generalităților insuficient susținute.

5. Stabilirea formei finale.

EXERCIȚII

1. Studiul critic *Eminescu și poeziile lui* de Titu Maiorescu este un text argumentativ care se organizează potrivit structurii unui asemenea tip de text. Identifică ipoteza de la care pleacă autorul în demonstrația sa cu privire la personalitatea lui Mihai Eminescu.
2. Extrage argumentele pe care criticul le susține pentru a-și convinge cititorii că Eminescu avea o personalitate aparte, de unde și nota particulară a existenței sale.
3. Prezintă concluzia pe care Maiorescu o aduce în final pe baza argumentelor formulate în studiul său.
4. Identifică în text folosirea unor elemente conectoare pentru marcarea părților argumentației și pentru exprimarea aprecierilor.
5. Redactează un eseu liber în care să-ți exprimi punctul de vedere în legătură cu afirmația lui Maiorescu, din finalul studiului: *Pe cât se poate omenеște prevedea, literatura poetică română va începe secolul al XX-lea sub auspiciile geniului lui, și forma limbei naționale, care și-a găsit în poetul Eminescu cea mai frumoasă înfăptuire până astăzi, va fi punctul de plecare pentru toată dezvoltarea viitoare a sentimentului cugetării românești.*

Mihai Eminescu,
fotografie din anul 1878

Veronica Micle (1850-1889), poetă. Stabilită la Iași, se mărită la vârsta de 14 ani cu profesorul universitar Ștefan Micle, căsătorie din care va avea două fete: Virginia și Valeria. În anul 1872, cu prilejul unei călătorii la Viena, îl cunoaște pe Mihai Eminescu, aflat aici la studii. Cei doi se îndrăgostesc și iubirea le va marca întreaga existență. După moartea soțului (1879), Veronica rămâne cu o situație materială precară. Poartă o intensă corespondență cu Eminescu și își fac planuri pentru căsătorie, fără a fi însă realizate. Din anul 1887 se mută la București pentru a fi mai aproape de Eminescu. Deprimată de moartea poetului, se retrage la mănăstirea Văratec, unde se va stinge, după câteva luni.

În 1887 i-a apărut un volum de **Poezii**.

TEXTUL EPISTOLAR

ÎNAINTE DE TEXT

1. Ce știi, ce ai citit în legătură cu dragostea dintre Mihai Eminescu și Veronica Micle?
2. Iubirea pentru Veronica Micle a influențat sau nu a avut nici un efect asupra liricii de dragoste eminesciene? Exprimă-ți punctul de vedere.
3. Comentează semnificația acestor versuri:

*Afară-i toamnă, frunză-mprăștiată,
Iar vântul zvârle-n geamuri grele picuri;
Ci tu citești scrisori din roase plicuri
Și într-un ceas gândești la viața toată.*

(Mihai Eminescu, *Afară-i toamnă*)

[București, vara anului 1879]

Dulcea mea amică

Tu știi prea bine că, dacă este cineva care poate apreeni pierderea ce ai suferit-o, acela sunt eu. Trăind într-o poziție sigură și respectată, te vezi astăzi prin acea sigură lovire, expusă unor schimbări neașteptate, pe care nu le prevezi, pe care o natură sfioasă de femei precum e a ta, nici nu le poate prevedea și dacă liniștea unui liman al vieții e adevărata fericire, tu cel puțin, de n-ai fost fericită, ai avut o lipsă de suferințe, întrucât aceste se nasc din greutățile vieții. Ai avut sprijin pe care-l respectai, precum o știu eu însumi.

Și dacă-mi dai voie să vorbesc de mine, de acea dureroasă dar adâncă și întinsă fericire, pe care atingerea în treacăt a mânei tale, zâmbetul tău, privirea ta au resfrânt-o asupra unei vieți atât de izolată și de lipsită de fericire, precum este a mea; totuși eu nu voi uita, că acea fericire mi-a fost dată între patru păreți ai tăi, ai lui.

Tu știi, dulce și nobilă amică, că în sentimentul de care-ți vorbesc nu e nimic banal, nimic care să aibă ceva comun nici cu teoria plăcerii, la care se-nchină mulțimea celor fericiți, nici cu platitudinile unei tinereți neconrupte. Nici tinerețea, nici frumusețea ta, nici virtuți sufletești, nici grații fizice nu au fost cauza acelei simțiri, care a aruncat o umbră adâncă asupra vieții mele întregi. Eu nu cutez să-i dau nume și nu i-am dat nicicând.

Adesea există legi, enigme matematice, pentru a căror deslegare îți trebuie o singură cifră cunoscută. Adesea un complex întreg de cauze se desleagă prin o singură cauză necunoscută.

Textul epistolar (lat. *epistola* – „scrisoare”) este un mesaj scris, trimis de un expeditor către un destinatar. În funcție de conținut, relația dintre expeditor și destinatar, scop, particularități stilistice etc., scrisorile sunt de mai multe feluri:

- scrisoarea amicală – transmite informații care exprimă relația dintre două persoane legate printr-o strânsă prietenie;

- scrisoarea familială – adresată unor membri ai familiei;

- scrisoarea de dragoste – adresată persoanei iubite;

- scrisoarea de mulțumire – transmite mulțumiri unei persoane pentru îndeplinirea unei solicitări;

- scrisoarea de felicitare – text, de obicei, scurt prin care se transmit felicitări, urări de bine etc. cu prilejul unei zile onomastice, a Crăciunului, a Anului Nou, a Paștelui etc.;

- scrisoarea de invitație – transmite, într-un stil protocolar, o invitație la un banchet, la o aniversare, la un simpozion etc.;

- scrisoarea oficială – adresată unei instituții.

Orice scrisoare se redactează potrivit unei convenții:

- în partea de sus, în dreapta, se scriu: localitatea de unde se expediază scrisoarea și data (ziua, luna, anul). Aceste indicii pot fi consemnate și la sfârșitul scrisorii, în stânga;

- la mijlocul rândului, sus, se scrie formula de adresare, care diferă în funcție de tipul scrisorii și de natura relațiilor existente între expeditor și destinatar: *Draga mea, Stimate domnule, lubiții mei părinți* etc.

- formula de introducere, variabilă în funcție de criteriile de mai sus și de circumstanța care duce la redactarea scrisorii: *Îți răspund la precedentă scrisoare...*, *Întâmplarea care mă determină să-ți scriu...* etc.

- formula de încheiere, pe același ton cu formula de adresare, raportată tot la natura relațiilor dintre expeditor și destinatar: *Cu drag, Cu toată dragostea, Cu sentimente alese, Cu toată considerația* etc.

- semnătura, la sfârșitul textului, spre dreapta.

- post-scriptum (prescurtat P.S. – din lat. „după ceea ce a fost scris”), când situația o impune.

Astfel, viața mea, ciudată și azi și neexplicabilă pentru toți cunoscuții mei, nu are nici un înțeles fără tine.

Nici nu știu de ce tu ești parte integritoare a tuturor gândurilor mele, nici mă preocup s-o știu, căci nu mi-ar folosi la nimic, dar este o legătură cu tine neexplicabilă; de nu între viața ta și a mea, dar desigur între a mea și a tot ceea ce te atinge pe tine, între a mea și răsuflarea ta pe pământ.

Veronică – e întâia dată că-ți scriu pe nume și citez a-l pune pe hârtie – nu voi să-ți spun, dar tu nu știi, nici poți ști cât te-am iubit, cât te iubesc. Atât de mult încât mai lesne aș înțelege o lume fără soare, decât pe mine fără ca să nu te iubesc.

Tu nu m-ai făcut fericit, și poate că nu sunt nici capabil de-a fi, tu nu m-ai făcut nici atât de nefericit, încât să mă nimicesc, dar ceea ce era mai adânc ascuns în sufletul meu, privirea ta le-a scos la lumina zilei. Văzându-te am știut că tu ești singura ființă în lume, care în mod fatal, fără să vrea ea, fără ca eu să voiesc, are să determine întreaga mea viață.

Tu știi prea bine că nici să te amăgesc nu voi, nici îmi pare bine de pierderea ce-ai suferit-o, și Dumnezeu știe, de n-aș muri ca s-o fac nefăcută. Tu știi asemenea, că nu fericirea mea o am în vedere, și că doresc toate nefericirile cu putință, da – acesta ar putea fi prețul fericirii tale. Tu știi dar bine că nu voiesc fericire și deși tu ești în stare a-mi da – și numai mie – mult mai mult decât ai tu însăși, tu care în zâmbete neînsemnate pentru altul, pe mine mă îndumnezeiești, totuși am renunțat de mult de la toate și fii cu toată fericirea, care pentru mine e una cu persoana ta; eu aș putea să mor, nedorind atât nimic decât liniștea ta. Dumnezeu nu e în cer, nu-i pe pământ; D-zeu e inima noastră. Am înțeles că un om poate avea totul – neavând nimic, și nimic având totul.

Eminescu

DICȚIONAR EXPLICATIV

a aprețui, vb. – (înv.) a aprecia

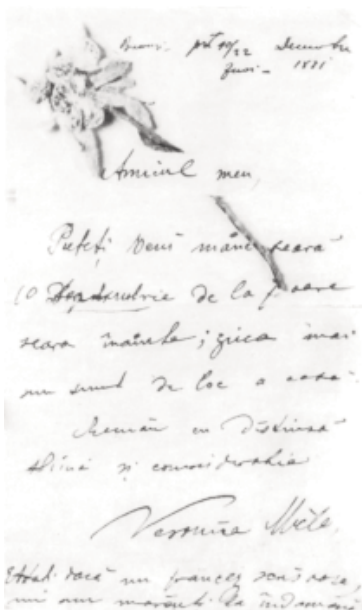
EXPLORAREA TEXTULUI

1. Indică elemente caracteristice textului epistolar care apar în scrisoarea lui Mihai Eminescu.
2. Urmărește formula de adresare a scrisorii și explică tonul pe care aceasta îl dă încă de la început epistolei.
3. Citește nota biografică a Veronicăi Micle; stabilește o corelație între prima frază a textului – *Tu știi prea bine că, dacă este cineva care poate aprețui pierderea ce a ai suferit-o, acela sunt eu* – și o întâmplare din existența iubitei lui Eminescu care-i va da vieții sale un alt curs.

Scrisoarea lui Mihai Eminescu, adresată Veronicăi Micle, a fost publicată de I.E. Torouțiu în *Studii și documente literare*, vol. IV, *Juni-mea*, București, 1933

Veronica Micle

Scrisoare din 1881 a Veronicăi Micle către Mihai Eminescu (facsimil)

4. Demonstrează că această scrisoare este un imn închinat de poet ființei iubite. Extrage din text scurte fragmente care să confirme tonalitatea de odă a epistolei eminesciene.
5. Mijloace lingvistice, precum pronumele personale (la persoana a II-a singular sau plural) și timpul verbelor, exprimă tipul de relație dintre expeditor și destinatar. Urmărește mijloacele lingvistice menționate și explică relația dintre poet și Veronica Micle.
6. Identifică în scrisoare structuri lexicale, sintagme, formulări etc. care sunt foarte apropiate de limbajul poetic din creația lui Mihai Eminescu.
7. Conținutul, relația dintre expeditor și destinatar, particularitățile stilistice, scopul diferențiază între ele epistolele. Ce tip de scrisoare este cea trimisă de Eminescu Veronicăi Micle?
8. Pe Mihai Eminescu l-ai cunoscut până acum mai ales prin intermediul operei sale și mai puțin prin aspecte ale vieții private. Ce impresie ți-a făcut, din această perspectivă, scrisoarea către Veronica Micle?

DINCOLO DE TEXT

În anul 2000 Editura „Polirom” de la Iași a publicat un volum de corespondență inedită între Mihai Eminescu și Veronica Micle, intitulat *Dulcea mea Doamnă/ Eminul meu iubit*, cuprinzând 93 de scrisori ale lui Eminescu adresate Veronicăi și alte 15 trimise de aceasta poetului. Acest volum este un eveniment pentru întreaga bibliografie eminesciană.

Citește și comentează scrisoarea de mai jos expedită de Veronica Micle de la Iași într-o perioadă când Mihai Eminescu se afla la București ca redactor la ziarul „Timpul”:

Scumpul meu Eminescu,

Afară plouă, eu stau perdută pe gânduri, ura și indiferența oamenilor, lipsa și depărtarea ta, iubirea mea nespusă, toate acestea își împart rând pe rând ființa mea, și în mijlocul unui vârtej în care mă pierd, mă întreb tainic și acum te întreb pe tine oare această tristă stare de lucruri se va schimba vreodată?

Și te întreb acum pe tine mai serios decât nicicând – tu care spuindu-mi că mă iubești m-ai făcut să sufăr amar o iarnă întreagă, încât sufletul mi-i bolnav – te întreb și te rog să-mi răspunzi face-mă-vei fericită, adevărat să ne înțelegem, eu înțeleg fericirea în aceea să fiu lângă tine, să fiu în fine a ta. La aceasta te rog să-mi răspunzi serios, să-mi răspunzi astfel după cum tu vei simți, în fine răspunsul tău să fie expresiunea sinceră a sufletului tău oricum ar fi, numai să fie hotărâtoare, să fie astfel încât să mă pot baza pe spusele tale și totodată să mai pot spera și lupta.

Poți tu măsura, poți tu judeca dureroasa mea poziție, nu întâlnesc în orice parte decât indiferență, decât întrebări ca din treacăt: da când faci nuntă?, da ce vă mai scrie d-l Eminescu? Și toate acestea roșite cu zâmbetul amar al ironiei astfel că mă doare

în suflet că nu pot să le răspund decât cuvinte aproape fără sens, căci sensul nici eu nu-l am încă clar.

Eminescule, te întreb cu durere, cum poți tu trăi în București când în Septembrie jurați că n-ai putea trăi un moment fără mine? Iartă-mă dacă mă refer la timpuri trecute, în care timpuri, poate, puțin șiretlic mi-ar fi fost mai de priință!

Iartă, repet, dacă îți fac rău cu această scrisoare, dar am citit „La Confession d'un enfant du siècle”, scriere bolnavă care îmbolnăvește de moarte, și trebuie să știi e de Alfred de Musset Poet, și cu îndoială în suflet mă întreb: oare toți poeții sunt astfel?

Răspunde-mi te rog însă te conjur nu ca să mă menajez pentru moment, nu pentru ca să astâmperi un necaz pentru care ai compătimi, dar pentru a-mi lămuri starea pentru ca să știu ceva pozitiv, fie chiar dureros numai să știu ce-i și cum.

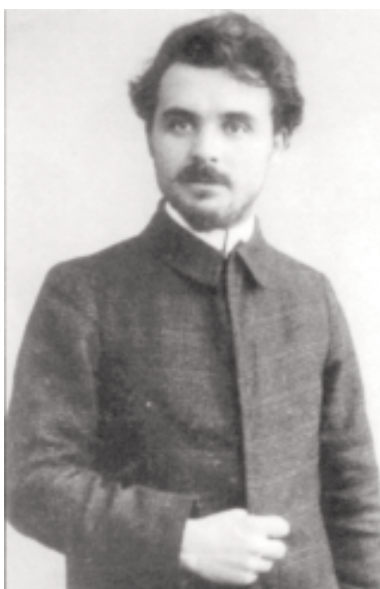
Recunoaște, scumpul meu, că legătura mea cu tine în condițiunile în care mă aflu e din cele mai triste, o țară întreagă ne desparte, încât în momente de amare decepțiuni și de durere nu am mângâiere să te pot vedea, astfel că trebuie numai să plâng singură și să confiez hârtiei câte ceva din câte se petrec în sufletul meu și care poate tu nici le mai cetești.

Te sărut din suflet,
Veronica

27 Martie 1880, Iași

Desen de Ligia Macovei

Notă biobibliografică

Tudor Arghezi (1880-1967), poet, prozator și publicist. Se naște la București, pe numele său adevărat Ion N. Teodorescu.

Debutează cu versuri în revista *Liga ortodoxă* (1896) a poetului Alexandru Macedonski. În anul 1927, îi apare volumul de poezii **Cuvinte potrivite**, care constituie unul dintre cele mai importante momente pentru poezia românească din perioada interbelică.

În 1928, scoate revista *Bilete de papagal*, insolită prin formatul de buzunar. În 1931, publică un alt volum de referință pentru lirica românească – **Flori de mucigai**, o radiografie a periferiei societății românești.

Volumele ulterioare, fie de poezie (**Cântica de seară**, **Ce-ai cu mine**, **vântule?**, **Hore**), fie de proză (**Ochii Maicii Domnului**, **Cimitirul Buna-Vestire**, **Lina**), nu fac decât să confirme talentul unui mare scriitor.

După al doilea război mondial, poeziile și articolele sale devin punctul de pornire al unor atacuri împotriva sa de pe pozițiile noii ideologii comuniste. Scriitorul este pus sub interdicția de a mai publica vreme de câțiva ani.

Împăcarea cu oficialitățile comuniste se produce după 1956, când este ales în Academie și elogiât public pentru noile sale cărți. Continuă să scrie, în ciuda vârstei înaintate, până în ultimele zile de viață, dovedind o longevitate artistică demnă de invidiat.

POEZIA LIRICĂ

ÎNAINTE DE TEXT

1. Alege cinci cuvinte pe care le consideri a fi în strânsă legătură cu universul copilăriei. Argumentează selectarea fiecărui termen.
2. Care a fost jocul tău preferat în anii copilăriei? Motivează preferința pentru el.
3. Jocul este legat de o anumită vârstă? Exprimă-ți punctul de vedere.

TABLOURI BIBLICE (Versuri de Abecedar)

de Tudor Arghezi

Adam și Eva

*Urându-i-se singur în stihii,
A vrut și Dumnezeu să aibă-n cer copii
Și s-a gândit din ce să-i facă,
Din borangic, argint sau promoroacă,
Frumoși, cinstiți, nevinovați.
Se puse-așezământul dintre frați.*

*Dar i-a ieșit cam somnoros și cam
Trândav și nărăvaș strămoșul meu Adam;
Că l-a făcut, cum am aflat,
Cu praf și nițeluș scuipat;
Ca să încerce dacă un altoi
De stea putea să prindă pe noroi,
Că, de urât, scuipând în patru zări, stingher,
Făcuse și luminile din cer.*

*Dar iată că l-a nimerit,
Din pricina aluatului, greșit,
Și că Adam, întâiul fiu
Al Domnului, ieșise, parcă, și zbanghiu.
Nu-i vorba, nici-o poză nu ne-nvață
Cum ar fi fost omul dintâi la față.
Nici undă lacului nu l-a păstrat,
În care se-oglindea la scăpătat.
Puterea lui dumnezeiască,
Dormind mereu, căta să-l mai trezească:
I-a rupt un os din coaste, ceva,
Și-a zămislit-o și pe Eva.*

Michelangelo Buonarroti,
Crearea lui Adam

Mai poți căsca de lene, iarăș,
Când ai o soră și-un tovarăș?
S-au luat de mâini și au cutreierat
Grădina toată-n lung și-n lat.

Să nu te miri că, șovăind și mici,
Li se julea și nasul prin urzici.

DICȚIONAR EXPLICATIV

stihie, s.f. – (poetic) pustietate, singurătate, sălbăticie
borangic, s.n. – fir depănat de pe gogoșile viermilor de mătase
zbanghiu, adj. – neastâmpărat, flușturistic, zvăpăiat, aiurit

SUGESTII PENTRU INTERPRETAREA TEXTULUI

Tablouri biblice (Versuri de Abecedar) de Tudor Arghezi cuprinde o grupare de cinci poezii: *Adam și Eva*, *Paradisul*, *Porunca*, *Păcatul*, *Pedeapsa*. Ele s-au publicat în august 1944 în *Revista Fundațiilor Regale*.

Inspirându-se din *Vechiul Testament*, Tudor Arghezi oferă cititorului în ciclul de poezii **Tablouri biblice (Versuri de Abecedar)** o viziune personală, necanonică, a modului cum Dumnezeu i-a conceput pe primii oameni: Adam și Eva. Păstrând coordonatele textului biblic, autorul construiește un univers diferit, marcat de puternice accente ludice.

În poezia *Adam și Eva*, Arghezi își imaginează cum Dumnezeu, pentru a-și alunga singurătatea, îl ivese pe Adam din *praf și nițeluș scuiat*. Plămada, *întâiul fiul al Domnului*, nu iese cum ar fi trebuit *din pricina aluatului*. Plictisul Creatorului se curmă în clipa când o zămisleşte și pe Eva dintr-un os rupt din coasta lui Adam.

EXPLORAREA TEXTULUI

Joaca lui Dumnezeu

1. Exprimă-ți opinia în legătură cu impresia pe care ți-a produs-o lectura acestei poezii a lui Tudor Arghezi.
2. Arată motivul pentru care Dumnezeu dorește să aibă-n cer copii.
3. Care sunt „materialele” aflate la îndemâna Creatorului pentru plămadă?
4. Prezintă trăsăturile *strămoșului* Adam, așa cum apar în viziunea originală a poetului; evidențiază termenii care impun un registru minor textului.
5. Comentează semnificația următoarelor versuri: *Ca să încerce dacă un altoi/ De stea putea să prindă pe noroi*; pune-le în legătură cu textul biblic unde se prezintă „facerea” primului om.
6. Arată cauza pentru care Adam iese altfel decât ar fi dorit Domnul.

7. Identifică versurile în care este prezentă „facerea” Evei. Este respectată sau nu în poezie viziunea biblică?
8. Comentează semnificația versurilor: *...poți căsca de lene, iarăș,/ Când ai o soră ș-un tovarăș?*
9. Ce sugerează distihul din finalul poeziei?
10. Explică sensul din text al verbului *a juli* (*Li se julea și nasul prin urzici*). Construiește un context în care să folosești același verb ca element de argou.
11. Identifică în text verbele la persoana a II-a; arată de ce le folosește autorul.
12. Motivează schimbarea accentului în cuvântul *cèva*.
13. Care este, după opinia ta, tema acestei poezii? Alege dintre următoarele variante sau propune una nouă:
 - creația;
 - jocul;
 - copilăria.

Desen de Ana-Maria Orban

Porunca

*Prin Rai copiii-au dus-o foarte bine,
Cum ar fi dus-o orișicine,
Jucându-se cu găzele și iezii,
Care săreau pe mugurii livezii.*

*Nici: «Culcă-te devreme!» Nici: «Te scoală!»
Nu era cine ține socoteală
Că întârzii, Adame, de la școală,
Că lecția s-o spui fără greșală,
Că, Evă, încă nici te-ai pieptănat
Și te găsește prânzul tot în pat.*

*Nimic, nici tați, nici mame, nici dădace,
Nici profesoara, rea ca o răgace,
Nici dascălul cu zgârci în beregată,
Care să sâcâie băiatul și pe fată.
Totul era de glumă și de joacă
Și așteptai doar pomii să se coacă.*

*Dar ce-i veni-ntr-o zi lui Dumnezeu,
Că se-arătă încins în curcubeu
Și dete-ntâile porunci,
Anume ce-i iertat și nu e, să mănânci.
– «Din pomul ăsta, Evo și Adame,
Să nu v-atingeți nicidecum de poame;
De unde nu, cunoașteți că v-așteaptă
Pedeapsa mea cea crâncenă și dreaptă.»
– «Ai auzit?»
– «Am auzit!»*

*– «Ce fel,
Că se mânie Domnul, însuși el ?»
– «Mi-e tare poftă, dragul meu, să gust
Tocmai din pomul ăla, plin de must.»*

Desen de Charlotte Agell

DICȚIONAR EXPLICATIV

răgace, s.f. – rădașcă; insectă din ordinul coleopterelor, cu mandibule puternice, ca niște coarne de cerb

SUGESTII PENTRU INTERPRETAREA TEXTULUI

În poezia ***Porunca***, Tudor Arghezi prezintă existența fericită pe care prima pereche o duce în Rai. Aici traiul nu poate fi decât idilic: „programul” zilnic este făcut după voia fiecăruia, constrângerile de orice fel lipsesc, nimeni nu îi împiedică pe Adam și Eva să viețuiască potrivit bunului-plac, așa că *totul era de glumă și de joacă*. Într-o zi însă Dumnezeu stabilește prin *întâile porunci* o interdicție: Adam și Eva nu se pot atinge de roadele pomului, altfel îi așteaptă o pedeapsă *crâncenă și dreaptă*. Dar, tocmai pentru că este interzis, fructul pomului *plin de must* exercită asupra Evei o irezistibilă tentație.

EXPLORAREA TEXTULUI

Deliciile traiului în Rai

1. Identifică, în prima strofă, cuvinte care arată preferința poetului pentru conturarea unui „univers mic”.
2. Descrie traiul fericit pe care întâia pereche de oameni îl duce în Rai.
3. Traiul fericit în Rai se datorează și faptului că *nici tați, nici mame, nici dădace, nici profesoara, nici dascălul* nu îi sâcâie pe băiat și pe fată:
 - alcătuiește o listă cu observațiile tipice pe care ți le fac părinții acasă;
 - alcătuiește o listă cu observațiile tipice pe care ți le fac profesorii/ profesoarele la școală.
4. Identifică în strofa a treia versul care dă o evidentă conotație ludică poeziei.
5. Explică mijloacele artistice prin care poetul îl prezintă pe Dumnezeu cu proporții monumentale. Compară-l cu imaginea lui din prima poezie și arată diferențele.
6. Care este porunca lui Dumnezeu?
7. Construiește vocative, după modelul substantivului *Evo*, pentru cât mai multe nume proprii feminine.
8. Cum se manifestă tentația? Comentează cele două versuri din finalul poeziei.
9. Care este sensul cuvântului *pom*, din ultimul vers?
10. Demonstrează, construind un context potrivit, că termenul *poamă* poate avea și un sens peiorativ.
11. Transformă din vorbire directă în vorbire indirectă dialogurile din text.
12. Poezia ***Porunca*** de Tudor Arghezi este un text ficțional sau non-ficțional? Argumentează-ți răspunsul.

Albrecht Dürer,
Adam

Albrecht Dürer,
Eva

Pedeapsa

*Credeau că Domnul e culcat
Și n-o să știe ce s-a întâmplat,
Că n-avea doară fluturii iscoade
La fiștecare soi de roade.*

*Ea, cam neroadă, dânsul, cam netot,
Nu se-așteptau că Domnul vede tot;
Că ochiul lui deschis, într-adevăr,
Și depărtările le vede în răspăr.*

*Nici nu-nghițiseră o-mbucătură,
C-au și fost prinși cu ea în gură
Și cel puțin nu apucase
Să puie poame-n sân, vreo cinci sau șase.*

*El, Dumnezeu, venind în rotogoale,
În supărarea Prea Sfinției Sale
I-a luat de scurt, poruncile știute
Cum le-au călcat așa de iute.*

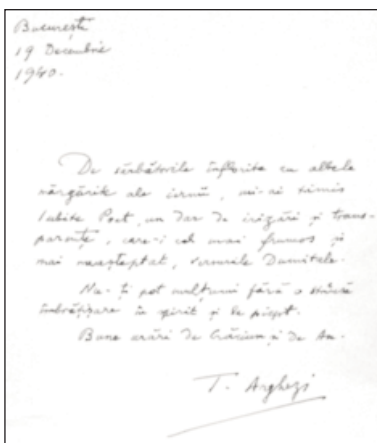
*Adam pe Eva lui o a pâraț,
Eva pe șarpe, care s-a târaț.
Nici-unul n-a voit s-aleagă,
Să-și ia asupra-și vina lui întreagă.*

*De mișelie, nu atât de furt,
Răspunsul aspru fu și scurt;
Că Dumnezeu lovește-ntotdeauna
Mai tare decât faptele minciuna.*

*Din Raiul dulce și din tihna bună
Domnul i-a dat afară, în furtună.*

SUGESTII PENTRU INTERPRETAREA TEXTULUI

În poezia ***Pedeapsa*** Tudor Arghezi înfățișează consecințele încălcării cuvântului divin. În joaca lor, Adam și Eva ignoră interdicția pusă de Dumnezeu și, grație omniprezenței lui, sunt prinși imediat asupra faptului, când *nici nu-nghițiseră o-mbucătură* din rodul pomului. La judecată fiecare își declină responsabilitatea și, în consecință, pedepsind minciuna, Domnul îi izgonește din Rai *afară, în furtună*.

Tudor Arghezi –
pagină de corespondență

EXPLORAREA TEXTULUI

Atotputernicia lui Dumnezeu

1. Identifică versurile în care poetul prezintă omnisciența și omniprezența lui Dumnezeu.
2. Observă privirea îngăduitoare sugerată de autor prin versul: *Ea cam neroadă, dânsul cam netot*. Comentează din această perspectivă semnificația cuvintelor *neroadă* și *netot*.
3. Explică motivul mâniei *Prea Sfinției Sale*.
4. Arată cum se produce asumarea responsabilității când cei doi sunt învinuiți pentru încălcarea poruncii divine.
5. Este pâra un comportament specific anilor copilăriei? Argumentează.
6. Cum sunt pedepsiți, în general, copiii, când greșesc?
7. Comentează valoarea aforistică a versurilor: *Că Dumnezeu lovește-ntotdeauna/ Mai tare decât faptele minciuna*.
8. Exprimă-ți opinia în legătură cu hotărârea lui Dumnezeu de a-i da afară, în furtună pe cei doi neascultători. Și-au meritat aceștia pedeapsa?
9. Explică jocul de cuvinte, expresie a măiestriei artistice a poetului, din versurile: *De mișelie, nu atât de furt/ Răspunsul fu aspru și scurt* (furt - fu - scurt).
10. Compară aceste două exemple din lirica argheziană și arată asemănarea în privința topicii:
 - a) *Adam pe Eva lui o a pâra.*
(Pedeapsa)
 - b) *Și Dumnezeu, ce vede toate,
În zori, la cinci și jumătate,
Pândind, să iasă, prin perdea,
O a văzut din cer pre ea.*
(Măhniri)
11. Prezintă aspecte care conferă celor trei poezii argheziene o notă ludică, diferită de mesajul sacru transmis de textul biblic.
12. Ce motive poți identifica în acest ciclu?
13. Explică semnificația pe care o sugerează titlul acestui ciclu: *Versuri de Abecedă*.

DINCOLO DE TEXT

- I. Prezintă „facerea” lui Adam și a Evei, pe baza fragmentului de mai jos din *Vechiul Testament*:
 1. *Așa s-au făcut cerul și pământul și toată oștirea lor.*
 2. *Și a sfârșit Dumnezeu în ziua a șasea lucrarea sa, pe care a făcut-o; iar în ziua a șaptea s-a odihnit de toate treburile sale, pe care le-a făcut.*
 3. *Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o, pentru că într-însa s-a odihnit de toate lucrurile sale, pe care le-a făcut și le-a pus în rânduală.*

Tudor Arghezi
Desen de Theodor Pallady

4. *Iată obârșia cerului și a pământului de la facerea lor; din ziua când Domnul Dumnezeu a făcut cerul și pământul.*
 5. *Pe câmp nu se afla nici o tufă, iar iarba de pe el nu începuse a odrăsli, pentru că Domnul Dumnezeu nu trimisese încă ploaia pe pământ și nu era nimeni ca să lucreze pământul.*
 6. *Ci numai abur ieșea din pământ și umezea toată fața pământului.*
 7. *Atunci, luând Domnul Dumnezeu țărână din pământ, a făcut pe om, și a suflat în fața lui suflare de viață, și s-a făcut omul ființă vie.*
 8. *Apoi Domnul Dumnezeu a sădit rai în Eden, spre răsărit, și a pus acolo pe om, pe care-l zidise.*
 9. *Și a făcut Domnul Dumnezeu să răsară din pământ tot soiul de pomi, plăcuți la vedere și cu roade bune de mâncat; iar în mijlocul raiului era pomul vieții și pomul cunoștinței binelui și răului.[...]*
 15. *Și a luat Domnul Dumnezeu pe omul pe care-l făcuse, și l-a pus în raiul cel din Eden ca să-l lucreze și să-l păstreze.*
 16. *A dat apoi Domnul Dumnezeu lui Adam poruncă și a zis: „Din toți pomii din rai poți să mănânci.*
 17. *Iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!”*
 18. *Și a zis Domnul Dumnezeu: „Nu e bine să fie omul singur; să-i facem ajutor potrivit pentru el.”*
 19. *Și Domnul Dumnezeu care făcuse din pământ toate fiarele câmpului și toate păsările cerului, le aduse la Adam, ca să vadă cum le va numi; așa că toate ființele vii să se numească precum le va numi Adam.*
 20. *Și a pus Adam nume tuturor animalelor și tuturor păsărilor cerului și tuturor fiarelor sălbatice; dar pentru Adam nu s-a găsit ajutor de potriva lui.*
 21. *Atunci a adus Domnul Dumnezeu asupra lui Adam somn greu; și dacă a adormit, a luat una din coastele lui și a plinit locul ei cu carne.*
 22. *Iar coasta luată din Adam a făcut-o Domnul Dumnezeu femeie și a adus-o la Adam.*
 23. *Și a zis Adam: „Iată aceasta-i os din oasele mele și carne din carnea mea; ea se va numi femeie, pentru că este luată din bărbatul său.*
 24. *De aceea va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa, și vor fi amândoi un trup.”*
 25. *Adam și femeia sa erau amândoi goi și nu se rușinau.*
- II.** Identifică în arta universală (pictură, sculptură etc.) concretizări ale mitului biblic despre „facerea” primilor oameni, Adam și Eva. Consultă, pentru o documentare cât mai completă, albume de pictură și de istoria artei.
- III.** Tudor Arghezi se numără printre poeții în a căror operă „jocul și joaca” constituie o dimensiune importantă. Volume și cicluri întregi de poezii stau sub semnul jocului prin reducerea lumii înconjurătoare la o articulare de spații disponibile pentru joacă. Universul devine astfel o lume „de jucărie”. Citește în acest sens poezii din volumele *Cartea cu jucării*, *Țara piticilor* și *Hore*.

RELAȚIILE LEXICO-SEMANTICE

EXERCITII

1. Cum s-a format cuvântul *strămoș* (*strămoșul meu Adam*) din poezia *Adam și Eva*? Alcătuiește familia lexicală, pornind de la cuvântul de bază al acestui derivat.
2. Identifică în text trei cuvinte formate prin derivare. Explică procedeul.
3. Scrie cuvinte (cel puțin câte două exemple) formate cu prefixele: *ante-, anti-, arhi-, contra-, extra-, hiper-, post-, supra-*.
4. Formează cuvinte (cel puțin câte două exemple) derivate cu următoarele tipuri de sufixe:
 - substantive: *-ar, -ime*;
 - adjective: *-iu, -os*;
 - verbale: *-iza, -ui*.
5. Caută cuvinte (cât mai multe exemple) care să aibă ca element de compunere următoarele prefixoide (false prefixe): *aero-, bio-, geo-, hidro-, micro-, macro-, mono-, poli-, pseudo-*. Explică semnificația fiecărui cuvânt în parte, ținând cont de elementul de compunere.
6. Găsește cuvinte (cât mai multe exemple) care să aibă ca element de compunere următoarele sufixoide (false sufixe): *-fil, -for, -grafie, -gramă, -log*. Explică semnificația fiecărui cuvânt, ținând cont de elementul de compunere.
7. Schimbă categoria gramaticală a următoarelor cuvinte din poezia *Adam și Eva* de Tudor Arghezi: *frumoși, cinstiți, nevinovați, somnoros, scăpătat*. Construiește cu ele contexte potrivite.
8. Realizează conversiunea (schimbarea clasei gramaticale) următorilor termeni, folosindu-i apoi în contexte potrivite:
 - albă*: adjectiv → substantiv
 - grație*: substantiv → prepoziție
 - acesta*: pronume → adjectiv pronominal
 - bine*: adverb → adjectiv
 - of*: interjecție → substantiv

* * *

1. Explică natura specială a relației semantice dintre aceste cuvinte folosite în poezia *Porunca* de Tudor Arghezi: *tați - mame; băiat - fată*.
2. Caută sinonime pentru cuvintele *poruncă* și *crâncene*.
3. Indică sinonimul neologic pentru fiecare dintre următoarele cuvinte:
 - a) *amănunt, belșug, călătorie, cină, poftă, slăvire*;
 - b) *adânc, asemănător, ceresc, pământesc, limpede, roditor*;
 - c) *a aduna, a dovedi, a încuviința, a însoți*.

4. Găsește câte un sinonim și câte un antonim pentru cuvintele: *ameliorare, atractiv, autentic, benefic, beneficiu*.
5. Construiește contexte pentru omonimele: *broască, lac, somn, capital, liliac, ochi, toc, vie, cal*.

* * *

1. Identifică în poezia ***Pedeapsa*** un cuvânt polisemantic. Demonstrează-i polisemantismul prin construirea de contexte potrivite.
2. Alcătuiește enunțuri în care să arăți polisemantismul cuvintelor: *baie, carte, masă, prost, rău*.
3. Identifică, cu ajutorul dicționarelor, sensul principal și sensul secundar al cuvintelor: *frate, a abandona, lingură, arici*.
4. Explică sensurile cuvântului polisemantic *a ieși* în contextele următoare:
 - a) Câțiva turiști *au ieșit* de pe drumul cunoscut.
 - b) Sunt sigur că petrecerea *va ieși* foarte bine.
 - c) Nu știu de unde *ai ieșit* de vreme ce nu te-am văzut venind.
 - d) Omul *a ieșit* din cameră după numai câteva minute.
 - e) Volumul de versuri *ieșise* încă de anul trecut.
 - f) Concurentul meu favorit *a ieșit* pe primul loc.
 - g) Hoțul *va ieși* din temniță abia peste câțiva ani.
 - h) Lalelele *ies* abia în luna aprilie.
 - i) Cum *o ieși*, numai *să iasă*.
5. Alcătuiește cel puțin un context în care să apară utilizate cu sensul figurat cuvintele: *climat, explozie, căldură*.
6. Folosește, prin integrare în enunțuri potrivite, sensul propriu și sensul figurat al cuvintelor: *catâr, glonț, abecedar, dulce, luminat, a miorlăi, a se furișa*.

M.C. Escher, *Firul comuniunii*

POEZIA LIRICĂ

ÎNAINTE DE TEXT

1. Prezintă oral o întâmplare legată de jocurile copilăriei.
2. Descrie relația care s-a stabilit între tine și obiectul jocului (păpușă, iepuraș, urs de pluș etc.).
3. Te-ai aflat vreodată în postura de ocrotitor, de protector pentru obiectul jocului tău? Argumentează.

Notă biobibliografică

Ion Barbu (1895-1961), poet și matematician. Se naște la Câmpulung Muscel în familia unui magistrat. Numele adevărat este Dan Barbilian, dar nu-l va folosi decât atunci când va semna opere matematice.

Debutază în anul 1918 în revista *Literatorul* a lui Alexandru Macedonski. După un an își începe colaborarea la cenaclul și revista *Sburătorul*, unde este remarcat de criticul E. Lovinescu.

Își ia licența în matematică (1921) și obține o bursă pentru un doctorat în Germania. Revenit în țară, este asistentul marelui profesor Gh. Țițeica. Urcă toate treptele ierarhiei universitare.

Apariția plachetei ***După melci*** (1921), nepotrivit ilustrată, este urmată de publicarea unui singur volum de versuri, ***Joc secund*** (1930), care îl consacră. După această dată nu mai scrie poezie decât ocazional, pentru că se dedică matematicii.

În anii de după cel de-al doilea război mondial autoritățile comuniste îi interzic să mai publice. Primul volum de versuri îi va fi retipărit abia la trei ani de la moarte, în 1964.

DUPĂ MELCI

de Ion Barbu

Unchiului meu Sache Șoiculescu,
al cărui glas îl împrumut aici

*Dintr-atâția frați mai mari:
Unii morți,
Alții plugari;
Dintr-atâția frați mai mici:
Prunci de treabă,
Scunzi, peltici,
Numai eu, răsad mai rău
Dintr-atâția (prin ce har?)
Mă brodisem șui, hoinar.*

Eram mult mai prost pe-atunci...

*Când Păresimi da prin lunci
Cu pietrișul de albine,
Ne părea la toți mai bine:
Țânci ursuzi,
Desculți și uzi
Fetișcane
(Cozi plăvane)
Înfășate-în lungi zăvelci
O porneau în turmă bleagă
Să culeagă
Ierburi noi, crăițe, melci...*

*Era umed la bordei...
Și tuleam și eu cu ei.*

I

*Tot așa
o dată, iar
La un sfânt prin Făurar*

*Ori la Sfinții Mucenici,
Târla noastră de pitici
Odihnea pe creastă, sus.
– Eu voinic prea tare nu-s.
Rupt din fugă
Subt o glugă
De aluni, pe buturugă
Odihnii
Și eu curând...*

*Vezi, atunci mi-a dat prin gând
Că tot stând și alergând
Jos, în vrafu de foi ude
Prin lăstari și vrejuri crude,
S-ar putea să dau de el:
Melcul prost, încetinel...
În ungher adânc, un gând
Îmi șoptea că melcul blând
Din mormânt de foi, pe-aproape,
Cheamă Omul să-l dezgroape...*

*Și pornii la scotocit
(Cu noroc, căci l-am găsit).
Era, tot o mogâldeată:
Ochi de bou, dar cu albeață:
Între el și ce-i afar’
Strejuia un zid de var.
– Ce să fac cu el așa?
Să-l arunc nu îmi venea...
Vream să văd cum se dezghioacă
Pui molatic, din ghioacă:
Vream să văd cum iar învie
Somnoros, din colivie...*

*Și de-a lungul, pe pământ,
M-așezai cu-acest descânt:
– „Melc, melc,
Cotobelc,
Ghem vărgat
Și ferecat;
Lasă noaptea din găoace,
Melc nătâng, și fă-te-ncoace,
Nu e bine să te-ascunzi
Subt păreții grei și scunzi;
Printre vreascuri cerne soare,
Colți de iarbă pe răzoare
Au zvâcnit, iar muguri noi
Pun pe ramură altoi.
Melc, melc,
Cotobelc,*

*Iarna leapădă cojoace
Și tu, singur, în găoace!
Hai, ieși,
Din cornoasele cămeși!
Scoate patru firișoare
Străvezii, tremurătoare,
Scoate umede și mici,
Patru fire de arnici;
Și agață la feștile
Ciufulite de zambile
Sau la fir de mărgărint
Înzăuatu tău argint...
Peste gardurile vii
Dinspre vii,
Ori de vrei și mai la vale,
În tarlale –
Tipărește brâu de bale...”*

*După ce l-am descântat
L-am pus jos
Și-am așteptat...*

*Înserase mai de-a bine;
Crengi uscate peste mine,
Bâzâind la vântul strâmb,
Îmi ziceau răstit din drâmb...*

*Năzdrăvana de pădure
Jumulită de secure,
Scurt, furiș
Înghitea din luminiș.
Din lemnoase văgăuni,
Căpcăuni
Îi vedeam pieziș
Cum cască
Buze searbăde de iască;*

*Și întorși
Ochi buboși
Înnoptau subt frunți pestrițe
De păroase,
De bārboase
Joimarițe.*

*Și cum stau subt vânt și frig
Strâns cârlig,
– Iscodind cu ochii treji
Mai de sus de brână, drumul
Unde seara țese fumul
Multor mreji:*

*De subt vreascuri văzui bine
Repezită înspre mine
O gușată cu găteji.*

*Chiondorăș
Căta la cale;
De pe șale,
Când la deal și când la vale,
Curgeau betele târâș.
Iar din plosca ei de gușă
De mătușă
Un tăios, un aspru: hârriși...*

*– Plâns prelung cum scoate fiara,
Plâns dogit,
Când un șarpe-i mușcă ghiara,
Muget aspru și lărgit
De vuia din funduri seara...
– Mi-a fost frică, și-am fugit!*

II

*Toată noaptea viscoli...
Încă bine n-ajunsesem
Că porni, duium, să vie
O viiforniță târzie
De Păresemi.
Vântura, stârnind gâlceavă,
Alba pleavă;
Și cădeau și mărunței
Bobi de mei...
(Ningea bine, cu temei).
În bordei
Foc vârtos mânca năpraznic
Retevei.*

*Pe colibă singur paznic
M-au lăsat cu-n vraf de pene...
Rar, le culegeam alene:
Moșul Iene
Răzbătea de prin poiene
Să-mi dea genele prin gene.
Și trudit,
Lângă vatră prigorit
Privegheam prelung tăciunii...
Umbre dese,
Ca păunii,
Îmi roteau pe hornul șui
Leasa ochilor verzui.*

*Și-mi ziceam în gând:
„Dar, el,
Melcul, prost, încetinel?”*

*Tremură-în ghioacă, vargă,
Nu cumva un vânt să-l spargă:
Roagă vântul să nu-l fure
Și să nu mai biciuiască
Bărbi de mușchi, obraji de iască,
Prin pădure.
Roagă vântul să se-ndure”.*

*De la jarul străveziu,
Mai târziu,
Somnoros venii la geam.
(Era-înalt, nu ajungeam.)
Dar prin sticla petecită,
Dar prin gheața încălțită,
Fulgera sul lung de har,
Prăpădenia de-afar’:
Podul lumii se surpase
Iar pe case,
Până sus, peste colnic,
Albicioase
Ori foioase
Cădeau cepi de arbagic.*

*Viu îmi adusei aminte
Ce-auzisem înainte,
De o noapte între toate
Urgisită,
Când, pe coate,
Guri spurcate
Suflă vânt
Să dărâme
Din pământ...
Când, pe-un sloi, rupând din pită,
Baba Dochia-învălită
Cu opt sărici
Stă covrig,
Stă, înghite
Și sughite
Și se vaicăără
De frig,
– Hei, e noapte-aceea poate!*

*Înapoi
La fulgii moi
Cumpenind a somn, pe coate,
Cu tot gândul, sus, la el,
Șoptii:
„Melc, încetinel,
Cum n-ai vrut să ieși mai iute!
Nici viiforniță, nici mute
Prin păduri nu te-ar fi prins...*

Iar acum, când focu-i stins,
Hornul nins,
Am fi doi s-alegem pene
Și alene
Să chemăm pe moșul Iene
Din poiene,
Să ne-nchidă:
Mie, gene;
Ție,
Cornul drept,
Cel stâng,
Binișor,
Pe când se frâng
Lemne-în crâng,
Melc nătâng,
Melc nătâng!”

III

Dintre pene și cotoare
Gata nins,
Cum mija un pic de soare
Pe întins,
(În câmpie
Colilie
Războind cu lunecușul
Din țăpoi săltând urcușul),
Înălțat la dâmbii prinși
Mă-ntoarsei sub aluniș...

Îl zării lângă culcușu-i
De frunziș.
Era, tot, o scorojită
Limbă vânăță, sucită,
O nuia, ca un hengher
Îl ținea în zgărzi de ger!
Zale reci,
Aspre benzi ce se-ntretaie,
Sus, pe vreascurile seci,
Îl prindeau:
O frunză moartă, cu păstaie.

Și pe trupul lui zgârcit
M-am plecat
Și l-am bocit:

– „Melc, melc, ce-ai făcut
Din somn cum te-ai desfcut?
Ai crezut în vorba mea
Prefăcută... Ea glumea!
Ai crezut că plouă soare,

C-a dat iarbă pe răzoare,
Că alunul e un cântec...
– Astea-s vorbe și descântec!
Trebuia să dormi ca ieri,
Surd la cânt și îmbieri,
Să tragi alt oblon de var
Între trup și ce-i afar'...
– Vezi?
Ieșiși la un descântec;
Iarna ți-a mușcat din pântec...
Ai pornit spre lunci și crâng,
Dar porniși cu cornul stâng,
Melc nătâng,
Melc nătâng!”

Iar când vrui să-l mai alint
Întinsei o mână-amară
De plâns mult...
și, dârdâind,
Două coarne de argint
Răsucit, se fărâmară.
Că e ciunt, nu m-am uitat...
Ci, în punga lui cu bale,
Cu-însutite griji, pe cale
L-am purtat
Legănat:
Pungă mică de mătăasă...
Iar acasă
L-am pus bine
Sus, în pod
(Tot lângă mine),
Ca să-i cânt din când în când

Fie tare
Fie-în gând:
„Melc, melc,
Cotobelc,
Plouă soare
Prin fânețuri și răzoare,
Lujerii te-așteaptă-în crâng
Dar n-ai corn
Nici drept,
Nici stâng;
Sunt în sân la moșul Iene
Din poiene:
Cornul drept,
Cornul stâng...

– Iarna coarnele se frâng,
Melc nătâng,
Melc nătâng!”

Ion Barbu, elev premiant
la școala primară din
Câmpulung Muscel

Ion Barbu, elev la liceu

DICȚIONAR EXPLICATIV

șui, adj. – (reg.) subțire, zvelt, mlădios

Păresimi, s., pl. (înv. și pop.: în religia creștină) – postul mare, postul Paștelui; (p. ext.) luna aprilie

plăvan, adj. – alb-gălbui sau alb-cenușiu

zăvelcă (var. *zăvelgă*), s.f. – fotă

Făurar, s.m. – (pop.) februarie

arnici, subst. – bumbac

drâmbă, s.f. – mic instrument muzical

feștilă, s.f. – fitil, lumânare

leasă, s.f. – 1. împletitură de nuiete; 2. desiş

gușată, adj. și subst. – persoană care are gușă

colnic, s.n. – colină

Joimăriță – personaj demonic feminin din mitologia românească, al cărui nume derivă din Joi-Mari (Joia Mare), ultima zi de joi dinaintea Paștelui, când acest spirit preponderent malefic vine pe la casele oamenilor pentru a pedepsi femeile sau fetele care nu au isprăvit torsul până în acea seară. Apare ca o roată de foc și flacără sau ia înfățișarea unei femei urâte, înalte și voinice. Poartă cu ea o găleată de jărat, un ciocan de fier, un cuțit, un vâtrai, un sac cu cenușă, apă fierbinte etc. – toate acestea servindu-i drept instrumente de pedeapsă și de tortură a femeilor leneșe la tors.

Muma-Pădurii – spirit preponderent malefic din mitologia românească. Apare ca o femeie bătrână, care are capacitatea de a se metamorfoza. Este rea, feroasă, umblă pe la marginea pădurilor momind drumeții rătăciți pe care îi sluțește, îi preface în animale sau le smulge inimile. Apariția ei este însoțită de un bocet neîncetat, care uneori se transformă în hohot, chiot sau croncănit.

Baba Dochia – personaj din mitologia românească, patroana zilei de 1 martie. Mitul Babei Dochia este pus în legătură cu faptul cuceririi Daciei de către Traian, căci numele Dochiei este asociat cu acela al fiicei lui Decebal. Legenda Babei Dochia vorbește despre o bătrână care a înghețat, urcându-se la munte cu oile sale în perioada capricioasă a primăverii. Baba Dochia s-a prefăcut în stană de piatră împreună cu turma sa.

SUGESTII PENTRU INTERPRETAREA TEXTULUI

Poezia *După melci* s-a publicat pentru prima dată în revista *Viața românească* (mai 1921), iar apoi a fost retipărită în același an, într-o plachetă ilustrată de pictorul M. Teiușanu care, înțelegând superficial textul, a provocat reacția violentă a lui Ion Barbu. Ilustrarea nepotrivită și numeroasele greșeli de tipar l-au determinat pe autor să retragă placheta de pe piață.

În aparență un text pentru copii, poezia *După melci* prezintă o întâmplare din viața unui copil și consecințele morale ale acesteia.

Poemul începe cu o confesiune marcată de inocența copilului de odinioară: *Eram mult mai prost pe atunci...* Acesta, plecat în pădure, găsește un melc și vrea să se joace cu el, descântându-l pentru a-l

Poetul I. Barbu
Desen de Ștefan Dumitrescu
(1927)

scoate din găoace: *Melc, melc,/ Cotobelc,/ Ghem vărgat/ Și ferecat;/ Lasă noaptea din găoace,/ Melc nătâng, și fă-te-ncoace.*

Descântecul are un efect neașteptat și de proporții enorme, fixate de poet într-o viziune fabuloasă a unei furtuni dezlănțuite din senin. Prin actul magic al descântecului s-au descătușat forțele obscure ale naturii, puterile întunericii: căpcăuni, joimarițe, muma pădurii. Însăpăimântat, copilul fuge acasă părăsind melcul. Acesta, ieșit din cochilie la auzul descântecului, este surprins de ger și de cumplita vânzoleală a firii și degeră.

Întors în locul unde-l lăsase, copilul descoperă consecințele nefaste ale cuvântului său și plânge melcul cu un bocet murmurat, correspondent tragic al descântecului de dinainte. Moment de culminație al poeziei, incantația îndurerată (*– Melc, melc, ce-ai făcut/ Din somn cum te-ai desfăcut?/ Ai crezut în vorba mea/ Prefăcută... Ea glumea!...*) este reacția unui suflet care trăiește relevația lumii și a puterii magice a cuvântului, forța lui demiurgică. Joaca sa nevinovată, cu efecte tragice, devine pentru el o experiență de cunoaștere, o inițiere.

EXPLORAREA TEXTULUI

Joaca în pădure

1. Prezintă impresia pe care ți-a produs-o lectura acestui text.
2. Identifică versurile în care copilul se prezintă (autocaracterizare).
3. Explică semnificația versului: *Eram mult mai prost pe-atunci...* Ce indică adverbul *atunci*?
4. Descrie grupul de copii care pleacă în pădure.
5. Arată motivul pentru care ceata de *țânci ursuzi* și de fetișcane pornește într-o zi de Păresimi spre pădure.
6. Identifică strofa în care este prezentat melcul; arată caracteristicile acestuia.
7. Comentează descântecul copilului; care este intenția acestuia?
8. Stabilește diferențieri între descântecul „tradițional”, cunoscut din jocurile copilăriei, și cel din poezie.
9. Arată care este efectul imediat al descântecului.
10. Identifică ființele fabuloase care apar în text; realizează o portretizare a fiecăreia.
11. Caută imagini vizuale și auditive care fac universul fabulos și mai impresionant.
12. Care este, în mintea copilului, consecința dezlănțuirii acestor forțe fabuloase?

Reîntoarcerea zăpezii mieilor

1. Descrie tabloul reîntoarcerii neașteptate a iernii.
2. Cine este Moșul Iene? Ce știi despre acesta?
3. Prezintă monologul interior al copilului refugiat la adăpost de stihiiile naturii dezlănțuite.
4. Descrie imaginea hiperbolizată a *prăpădeniei de-afar*.

Ion Barbu
Desen de Marcel Iancu
(1929)

5. Comentează stilistic pasajul: *Podul lumii se surpase/ Iar pe case,/ Până sus, peste colnic,/ Albicioase/ Ori foioase/ Cădeau cepi de arbagic.*
6. Motivează introducerea în tablou a unui alt personaj fabulos: Baba Dochia.
7. Însământat de viforniță, adăpostit în bordei, copilul „reface” acum descântecul spus în pădure. Compară-l cu acela și arată-i diferențele.

Forța magică a cuvântului

1. Ce descoperă copilul, după ieșirea soarelui, la reîntoarcerea în pădure?
2. Descrie efectele pe care natura dezlănțuită le-a provocat melcului ieșit din cochilie prematur.
3. Comentează semnificația bocetului, a lamentației copilului, punând în evidență suferința acestuia, conștient acum de puterile pe care și le arogase.
4. Identifică expresia-cheie a bocetului murmurat de copil când constată efectul cuvintelor sale din descântec.
5. Motivează gestul „micului Demiurg” de a aduce cu sine cochilia melcului și de a o urca în pod.
6. Comentează, din perspectiva celor întâmplare, semnificația ultimului „descântec” pe care copilul îl va cânta relicvei.
7. Interpretează versul - *Iarna coarnea se frâng*, constatare a unei experiențe dureroase.
8. Precizează dacă **După melci** este un text ficțional sau nonficțional. Argumentează.

DINCOLO DE TEXT

La Ion Barbu jocul este o temă a creației sale. Poezii ca **Isarlâk** sau **Uvedenrode** ne apar ca rod al unor reverii modelând lumi închise ca tărâmurile de joc. Arta sa poetică, **Joc secund**, implică în mod necesar un „joc prim”, un „joc primordial”. Din mărturisirile scriitorului Mihai Moșandrei, bun prieten timp de o viață al lui Ion Barbu, rezultă că în viziunea autorului „jocul prim” este al lui Dumnezeu, iar „jocul secund” este al creatorului, al artistului care încearcă a imita „jocul prim”. Jocul lui Dumnezeu este etern, al artistului este efemer.

Citește această evocare făcută lui Ion Barbu de Mihai Moșandrei și stabilește o legătură între ea și poezia **După melci**:

Cu o fire tăcută și visătoare, mai mult decât să vorbească, îi plăcea, mai ales ca joc, leagănul nostru din ogradă, cu sfori groase și care era atârnat de ramurile vâjnoase ale unui mălin bătrân. Prin imensele grădini de atunci ale orașului ne plăcea să hoinărim, să facem pentru cei rămași acasă frumoase buchete de flori de câmp sau să herborizăm pentru noi speciile rare; priveam la micile gânganii nemaiîntâlnite, de simetrii uimitoare, matematice, cu toată micimea lor. Lui Dan, însă, îi plăcea să colecționeze tot felul de

limace sau vietăți de melci rari, și pe care apropiindu-i ușor de buze le descânta cunoscutul cântec popular de joacă al copiilor. Printr-un ciudat contrast față de gusturile lui, mai întotdeauna extraordinare, mie mult mai mult îmi plăceau fluturii mai mobili, cu aripele lor de culori în văpaie, și care neașteptați izbucneau din lumini florale, după care trebuia pentru a-i prinde să alergi în tot felul de zigzaguri abile, fără însă a privi prea mult picioarele, spre a nu-i pierde din vedere. Aveai nevoie de toată suplețea copilărească și de toată vioiciunea, ca apoi datorită unei pălării cu boruri lungi de paie să-i poți prinde totuși intacti, aceasta fiind marea izbândă.

Dintre aceste paradizice clipe, am rămas buni amici, chiar până mult mai târziu, ajunși prin liceu. Atunci, în aceste lungi vacanțe de vară împingeam aceste vânători entomologice până departe, peste platoul Gruuiului, până la înfricoșătoarea de adâncă, râpa Ciocanului, cu vechiul ei schit de călugări, pierdut acolo de toată lumea, sub pădurile năvalnice ale pusniciei. Aceste excursii ale copilăriei, iar apoi ale adolescenței noastre, filtrate fără de voie în subconștient, nu au rămas fără urmă, fiindcă mult mai târziu, sub pseudonimul său lovinescian, prietenul meu trebuia să scrie bizarele lui versuri:

Melc, melc, ce-ai făcut,
Din somn cum te-ai desfăcut?

(*Casa amintirilor*, vol. *Evocări literare*,
Editura Minerva, București, 1989)

DICȚIONAR EXPLICATIV

entomologie, s.f. – ramură a zoologiei care se ocupă cu studiul insectelor

Ion Barbu, corespondență cu
Mihai Moșandrei

INTERVIUL DE ANGAJARE

Într-o societate dinamică, un post vacant poate fi câștigat sau pierdut în funcție de pregătirea pentru interviu. Probabil că cel mai important interviu pe care îl vei da este legat de selecționarea ta pentru primul tău serviciu. De aceea, nimic nu trebuie lăsat la voia întâmplării.

I. Înainte de interviu

Dacă ești invitat la un interviu, este necesar să te documentezi înainte de a te prezenta. În eventualitatea că vrei să candidezi pentru o slujbă la o firmă, încearcă să-ți stabilești câteva repere în legătură cu firma respectivă. Cercetările tale ar trebui să găsească răspunsuri la întrebări de genul:

- Este o firmă mare sau mică?
- Face parte din sectorul public sau privat?
- Unde își are sediul?
- Cât personal are?
- Face parte dintr-un sector de activitate în avânt sau în declin?
- Angajații săi fac parte dintr-un sindicat? Dacă da, care e acesta?
- Activitatea firmei a fost influențată de ultimele evenimente economice sau politice?
- A fost citată în articole de ziar sau în emisiunile de actualități? Dacă da, de ce?

II. La interviu

Cel care îți va lua interviul va începe, probabil, prin câteva întrebări generale. El se va axa apoi pe întrebări care sunt în legătură cu tine, cu firma și cu slujba disponibilă. Într-o modalitate sau în alta, va trebui să demonstrezi că ești responsabil(ă), conștiincios(oasă) și competitiv(ă), că te interesează postul și că ai încredere în calitățile tale.

Există întrebări prin care intervievatorul te poate pune în dificultate. Dacă le vei anticipa, misiunea ta în fața celui care îți adresează întrebările va fi mult mai ușoară. Fiind pregătit(ă) să răspunzi la un număr cât mai mare de întrebări, vei fi apt(ă) să dai un răspuns, indiferent cât de dificil va fi.

Imaginează-ți că ești la interviu și trebuie să dai răspunsuri la următoarele întrebări:

1. Întrebări generale

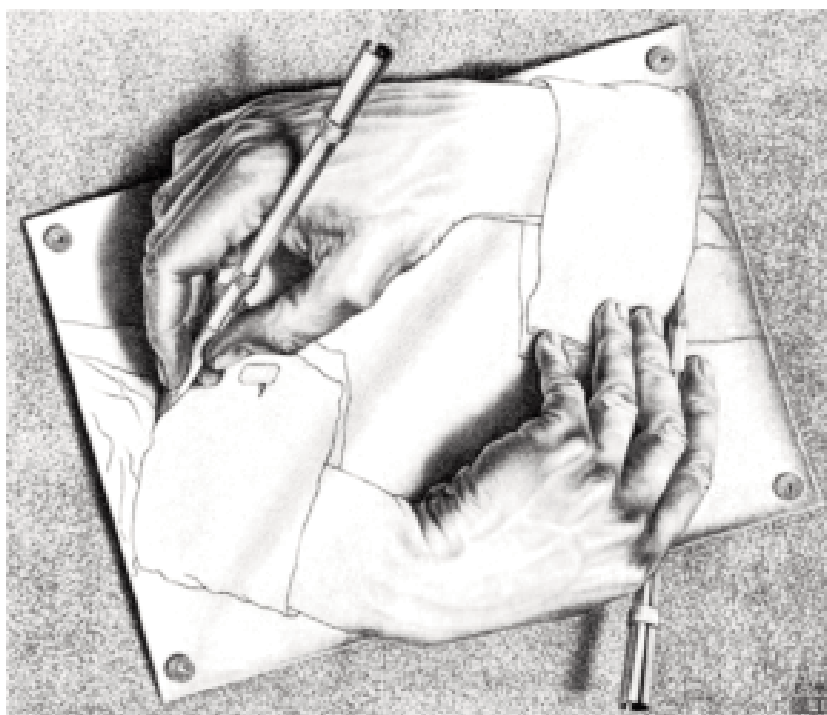
- Care a fost cea mai valoroasă experiență a ta?
- Ce preferi: banii sau poziția socială?
- Cum te-ai descrie în trei adjective?
- Care a fost cel mai dificil lucru pe care l-ai realizat?
- Care a fost cea mai mare greșală a ta, care a avut consecințe?
- Care este cea mai importantă realizare?
- Ce ai dori să faci în următorii ani?
- Ce faci în timpul liber?
- Pe o scară imaginară de la unu la zece, cât de importantă este munca pentru tine?

2. Întrebări în legătură cu tine, cu firma și cu slujba disponibilă

- De ce vrei această slujbă?
- La ce consideri că te pricepi?
- Ce fel de cursuri de pregătire ai urmat?
- Care sunt punctele tale tari?
- Care sunt slăbiciunile tale?
- Ce ai vrea să găsești la un manager?
- Cum îți organizezi ziua?
- Cum lucrezi în echipă?
- Cât de mult timp intenționezi să stai în această firmă?
- Cum te vezi peste cinci ani?
- Dacă e cazul, de ce ai fost disponibilizat/ concediat?
- Ce vei face dacă nu vei obține această slujbă?
- Ce întrebare ai vrea să adresezi interviewerului?

EXERCIȚII

1. Orice interviu îți oferă posibilitatea să înveți ceva. Convinge-te că ai putea găsi răspunsuri la ceea ce ți-a fost sugerat aici. Imaginează-ți că în fața ta se află cel care îți ia interviul și răspunde la întrebările prezentate mai sus.
2. Să presupunem că este disponibilă slujba pe care tu ți-o dorești în clipa de față. Formulează 5 întrebări pe care tu le-ai pune unui tânăr dornic să se angajeze în această slujbă.

M.C. Escher,
Mâini care desenează

EVOLUȚIA POEZIEI ÎN LITERATURA ROMÂNĂ

Poezia (din gr. *poiesis* – „creație”) este o artă a limbajului care evocă imagini, sugerează sentimente și emoții, prin ritm și spontaneitate.

Din antichitate până astăzi s-au formulat diverse teorii cu privire la esența, natura și conținutul poeziei.

Concepția potrivit căreia conținutul poeziei este indiferent, iar fundamentale sunt forma de prezentare (versurile) și respectarea regulilor obișnuite, a dominat, cu mici variații, până la începutul secolului al XIX-lea, când se face simțită ideea (exprimată cu timiditate încă din Renaștere) că nu numai forma (versul, rima, ritmul etc.) este elementul definitoriu al poeziei, așa cum nici conținutul nu conferă, de unul singur, calitatea de poezie unei opere literare scrise în versuri.

În poezia modernă, esența este dată de renunțarea poetului la evenimente exterioare, pentru a se concentra exclusiv asupra eului și muzicii interioare a versului. Poezia se învecinează cu muzica, iar funcția de comunicare se realizează mai ales prin armonie, prin înlănțuirea sunetelor, a imaginilor, capabile să sugereze, să evoce. Numeroși reprezentanți ai poeziei moderne demonstrează că este vorba de o percepere a realității sub alte raporturi decât cele obișnuite. Poezia este așadar expresia unei alte logici, logica poetică.

În literatura română, începuturile poeziei culte datează din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea prin creația dominată de sentimentul iubirii a poezilor Văcărești (Ienăchiță, Alecu și Nicolae) în Muntenia și a lui Costache Conachi, în Moldova.

Poezia scrisă în conformitate cu un anumit program apare abia în perioada pașoptistă, trășăturile clasice îmbinându-se cu cele romantice. Cei mai importanți poeți ai acestei epoci pline de avânt sunt Ion Heliade Rădulescu, Grigore Alexandrescu, Dimitrie Bolintineanu, Vasile Alecsandri.

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, dominată de ideile estetice ale lui Titu Maiorescu, poezia stă sub semnul creației lui Mihai Eminescu. Sub influența romantică, universul cultural vast al

poetului, dublat de o inteligență ieșită din comun, se altoiește cu pasiunea pentru istoria românilor, pentru mitologia națională, pentru natură și imensitatea universului. Acestea constituie de altfel, alături de iubire și timp, temele majore ale creației eminesciene. Contemporan cu Eminescu, Alexandru Macedonski scrie poezii cu influențe romantice, dar și simboliste, curent literar al cărui promotor este.

La începutul secolului al XX-lea se conturează două orientări majore în poezia românească: tradiționalismul, ilustrat de creația lui George Coșbuc și Octavian Goga și simbolismul, care i-a impus pe George Bacovia, Ion Minulescu, Ștefan Petică, Dimitrie Anghel.

În perioada cuprinsă între cele două războaie mondiale, cele două orientări de la începutul veacului persistă: tradiționalismul se continuă prin creația unor poeți ca Ion Pillat, Vasile Voiculescu, Adrian Maniu, iar simbolismul va face trecerea către modernism, tendință înnoitoare prezentă în poezia lui Tudor Arghezi, Ion Barbu, Lucian Blaga, Alexandru Philippide. Puțin luat în seamă în epocă, avangardismul românesc, violent negator al literaturii de până atunci, impune nume ca Ion Vinea, Tristan Tzara, Sașa Pană, Ilarie Voronca, Geo Bogza.

După cel de-al doilea război mondial, prin instaurarea regimului comunist, vreme de două decenii poezia publicată stă sub influența nefastă a politicului și din ea nu se poate reține nimic semnificativ. La jumătatea deceniului șase, lirismul interberlic este „redescoperit” de o generație care pune în centrul poeziei subiectivitatea. Cei mai importanți poeți neomoderniști ai generației '60 sunt Nichita Stănescu, Marin Sorescu, A.E. Baconski, Ana Blandiana, Cezar Baltag.

Generația '70, fără a fi unitară, se afirmă prin poeți ca Leonid Dimov, Emil Brumaru, Mircea Dinescu, Ileana Mălăncioiu. Un program teoretic coerent și o solidaritate de grup caracterizează generația '80, postmodernistă, remarcată prin poeți precum Mircea Cărtărescu, Traian T. Coșovei, Florin Iaru, Alexandru Mușina, Ion Stratan.

TEST DE EVALUARE PENTRU MODULUL 2

I. Citește următorul text:

*Spânzurat de aer printre ramuri
se frământă în mătasa-i
un paianjen.
Raza lunii
l-a trezit din somn.*

*Ce se zbate? A visat că
raza lunii-i fir de-al lui și
cearc-acuma să se urce
până-n ceruri, sus, pe-o rază.*

*Se tot zbate îndrăznețul
și s-azvârle.
Și mi-e teamă
c-o să cadă – visătorul.*

(Lucian Blaga, *Visătorul*)

1. Interpretează visul păianjenului, realizând trecerea de la nivelul logic (non-simbolic) al textului la cel metaforic.

10 puncte

2. Comentează semnificația celor două versuri din finalul poeziei.

10 puncte

3. Explică semnificația titlului, în relație cu textul poeziei.

10 puncte

II. Redactează un text argumentativ, de circa o jumătate de pagină, respectând structura specifică unui asemenea tip de text, pornind de la această afirmație a lui Titu Maiorescu:

Ce a fost și ce a devenit Eminescu este rezultatul geniului său înăscut, care era prea puternic în a sa proprie ființă încât să-l fi abătut vreun contact cu lumea de la drumul său firesc.

20 de puncte

III. Scrie un eseu structurat, de circa două pagini, în care să evidențiezi particularitățile de concepție și de expresie din această poezie:

*Din valurile vremii, iubita mea, răasai
Cu brațele de marmur, cu părul lung, bălai –
Și fața străvezie ca fața albei ceri
Slăbită e de umbra duioaselor dureri!
Cu zâmbetul tău dulce tu mângâi ochii mei,
Femeie între stele și stea între femei
Și întorcându-ți fața spre umărul tău stâng,
În ochii fericirii mă uit pierdut și plâng.*

*Cum oare din noianul de neguri să te rump,
Să te ridic la pieptu-mi, iubite înger scump,
Și fața mea în lacrimi pe fața ta s-o plec,
Cu sărutări aprinse suflarea să ți-o-nec.
Și mâna friguroasă s-o încălzesc la sân,
Aproape, mai aproape pe inima-mi s-o țin.*

*Dar vai, un chip aieva nu ești, astfel de treci
Și umbra ta se pierde în negurile reci,
De mă găsesc iar singur cu brațele în jos
În trista amintire a visului frumos...
Zadarnic după umbra ta dulce le întind:
Din valurile vremii nu pot să te cuprind.*

(Mihai Eminescu, ***Din valurile vremii...***)

În redactarea eseului vei respecta următoarele repere:

- prezentarea dorinței eului liric de a reînvia chipul iubitei;
- portretizarea ființei iubite;
- imposibilitatea de a re trăi dragostea pierdută;
- stabilirea unor corelații cu alte poezii eminesciene având aceeași temă.

Notă:

În acest eseu vei integra următoarele elemente de compoziție și de limbaj:
epitet, eu liric, temă, titlu.

40 de puncte (20 pentru conținut și 20 pentru redactare)

Din oficiu: 10 puncte